

”Detta är den fasta jag vill se...”

Kyrkligt ställningstagande i samhällsfrågor

- exemplet Påskuppropet 2011

Foto: Mattias Haglund

Kandidatuppsats i teologi

Mattias Haglund

711001-7519

TEO K51 HT 2011

Centrum för Teologi och Religionsvetenskap

Lunds universitet

Abstract

The Swedish Easter protest of 2011 against the losses of sickness benefits that were caused by the social policy reforms of the Swedish government was characterized by its decentralized network structure, its rapid progress and its use of the internet and social media for the spreading of information. It is the aim of this essay to use the Easter protest of 2011 to investigate how the Church of Sweden takes position in a social issue. The material for the essay has mainly been media reports from newspapers, TV, radio and blogs. The Facebook has played an important role for the protest as it was one specific Facebook page that inspired people all over Sweden to organise themselves locally. On Easter Monday 2011, public manifestations were held in several cities and towns all around the country, and throughout the process, which started in early January, the deacons of the Church of Sweden seemed to take and keep the initiative. Higher levels of the Church and of Swedish Christendom through the Christian Council of Sweden reacted when the process had been going on for a while. To summarize, the consequences of the social policy reforms had been an issue for the Christian Churches in Sweden since their implementation in 2008, and the initiative of two deacons and one catholic theologian were the sparks necessary to light a fire that would be publicly seen for almost four months and cause much debate over whether or not the Church had overstepped its role in a secular society and become political.

Nyckelord: påskupprop, diakoner, profetisk diakoni, utförsäkringar, nätverk, kyrka

Key words: easter protest, deacon, prophetic diakonia, loss of sickness benefits, network, church

Innehållsförteckning

A.	Inledning	7
A.1.	Syfte och avgränsningar	7
A.2.	Materialinsamling och metod	8
A.3.	Begreppet profetisk diakoni	10
B.	Redovisning	12
B.1.	Bakgrund och upptakt till Påskuppropet 2011	12
B.2.	Påskuppropets första fas: från den tredje januari till den tionde mars	14
B.3.	Påskuppropets andra fas: från den tionde mars till Annandag påsk	20
B.4.	Påskuppropets kulmen: Annandagens manifestationer	26
B.5.	Några röster från bloggofären	28
C.	Analys	30
C.1.	Svar på frågorna: vem och vad	30
C.2.	Vem som avgör kyrkans ställningstagande	31
C.2.1.	Vad Kyrkoordningen säger om vem som representerar kyrkan och om diakonuppdraget	31
C.2.2.	Besluts- och dialoganalys	33
C.3.	Vad som avgör kyrkans ställningstagande	36
C.3.1	Motivationsanalys	40
C.4.	Avslutande diskussion	42
D.	Källförteckning	44
E.	Bilagor	48

A. Inledning

A.1. Syfte och avgränsningar

Påskuppropet mot utförsäkringarna under vintern och våren 2011 blev mycket uppmärksammat och omdiskuterat. Över hela landet pågick namninsamlingar, och det var Svenska kyrkans diakoner som föreföll stå i centrum för händelseutvecklingen. I alla massmedier inklusive bloggar och andra Internetfora gick debattens vågor höga, och inte bara diakoner utan även ärkebiskopen uttalade sig om vad som pågick. Kända svenska samhällsdebattörer tog ställning för eller emot. På Annandag påsk kulminerade alltsammans med offentliga manifestationer i ett stort antal svenska städer.

Svenska kyrkan är en organisation i förändring. Skilsmässan från staten vid millennieskiftet har givit kyrkan delvis förändrade förutsättningar att verka i samhället, och man kan reflektera över i vilken grad kyrkans skiljande från staten har gjort kyrkan mer självständig gentemot de politiska makthavarna. Så kallad profetisk diakoni har alltmer kommit att bli en roll som kyrkan och kyrkliga medarbetare spelar, och som innebär att man öppet påtalar missförhållanden i samhället och likt Gamla testamentets profeter protesterar och kritiserar samhällets makthavare för dessa missförhållanden.

Jag vill undersöka hur en samhällsfråga hamnar på Svenska kyrkans agenda och vem eller vad som i realiteten avgör kyrkans ställningstagande i denna fråga. Frågeställningen bottenar i en reflektion kring Svenska kyrkans identitet och samhällsroll och en önskan att undersöka något som är dagsaktuellt och ligger i framkant avseende kyrkans utveckling. Jag vill använda Påskuppropet 2011 som exempel. Svenska kyrkan tog då ställning till hur man skulle agera i fråga om de omfattande utförsäkringarna till följd av den nya sjukförsäkring som infördes 2008. Det var en komplex process där olika delar av Svenska kyrkan, övrig svensk kristenhet och det svenska samhället var involverade i ett skeende som pågick mellan början av januari och Annandag påsk 2011. Processen kännetecknades framför allt av sin decentraliserade karaktär, snabbheten med vilket allt skedde och av Internets stora betydelse.

Uppsatsen berör specifikt det beslutsfattande som förekom på olika nivåer inom Svenska kyrkan, exempelvis hos ärkebiskopen, i biskopsmötet, inom Sveriges Kristna Råd (även om Sveriges Kristna Råd representerar Sveriges samlade kristenhet), samt bland diakoner och andra engagerade. Uppsatsen berör även ställningstaganden och offentliga

uttalanden som gjordes av ärkebiskopen, Sveriges Kristna Råd, diakoner och andra som kan uppfattas som vägledande eller tongivande för Påskuppropet 2011 som process.

Uppsatsen omfattar tiden från de första initiativen till en kyrklig kampanj mot utförsäkringarna till Annandag påsk 2011 då manifestationer genomfördes i ett stort antal städer runt om i landet. Uppsatsen omfattar inte utvecklingen därefter, eftersom alla avgörande ställningstaganden och beslut fattades under dessa knappt fyra månader. Uppsatsen behandlar heller inte hur den svenska sjukförsäkringen fungerar, eftersom fokus är vem eller vilka som hade den reella makten över kyrkans agerande i frågan.

A.2. Materialinsamling och metod

Vad som måste kartläggas för att kunna besvara den grundfråga jag ställer är olika organisationers och personers beslutsfattande, uttalanden och agerande. Genom att sammanställa ett tidsschema utifrån medierapporteringen skaffade jag mig en bild av Påskuppropets förlopp under den period jag ville undersöka. Huvudkällor till kronologin har varit den kristna tankesmedjan Seglora smedjas webbsida, samt Kyrkans tidnings och tidningen Dagens webbtidningar. Därefter har jag fyllt ut genom att läsa igenom artiklar på företrädesvis ovan nämnda webbsidor samt sett och lyssnat på och gjort avskrifter av viktiga tv- och radioinslag. Med viktig avser jag inslag – och även artiklar – som har haft något väsentligt nytt att rapportera. Många tidnings- och webbartiklar har återgett samma uppgifter, och jag har bedömt det som viktigast att få klarhet i vad som hände och vem eller vilka som gjorde eller sade vad och vid vilken tidpunkt. Vad gäller materialets relevans har jag utgått från min egen frågeställning och de avgränsningar som anges ovan under Syfte.

Vad gäller tillförlitligheten har jag bedömt de kristna och kyrkliga medierna som mer tillförlitliga än andra medier, dels för att de rapporterade kontinuerligt sedan uppropets start och dels för att de har haft en insikt i vilka personer och organ som är vilka och vem som har gjort och sagt vad. De har helt enkelt vetat vad de har skrivit om. Det kan inte alltid sägas om övriga medier; de började rapportera först när processen hade pågått en tid, och blandade också samman fakta. Något paradoxalt skulle man kunna säga att den partiskhet de kristna medierna skulle kunna beslås med är just vad som gör dem trovärdiga; de har varit angelägna om att rapportera och återge korrekt information.

Jag har inte gjort några regelrätta intervjuer eftersom att jag inte har bedömt det nödvändigt. Medierapporteringen har varit så omfattande att den som googlar ordet ”påskuppropet” snabbt själv kan skaffa sig en ganska god bild av Påskuppropets förlopp och

vilka röster som har höjts i debatten kring det. Det ska också sägas att det sökord jag genomgående har använt vid sökningar är just ”påskupprop” eller ”påskuppropet”. Jag har inte gjort några större sökningar på exempelvis ”utförsäkrad”, ”sjukförsäkring” eller liknande begrepp, eftersom den rent politiska sidan av Påskuppropet ligger utanför syftet för mitt arbete.

Ämnets aktualitet gör att tillgången till fasta källor i form av akademiska arbeten är i stort sett obefintlig. Det går heller inte att garantera att de källor jag har använt mig av finns tillgängliga i ett längre perspektiv eftersom det rör sig om tv- och radioinslag som ligger ute på webben, kanske under en begränsad tid.¹ Webbartiklar och blogginlägg går att nå även senare, såvida inte en enskild tidnings webbsida läggs ned, en blogg läggs ned eller en server stängs. De inslag jag refererar till i texten finns dock som sagt i form av avskrifter, och tv- och radioinslag samt tidningsartiklar brukar arkiveras. Det stora problemet har varit den för utvecklingen centrala Facebooksidan *Påskuppror mot utförsäkringar*, eftersom en Facebooksida fungerar som en rullist så att det enda sättet att nå äldre inlägg är att scrolla bakåt. På en aktiv sida blir det en nästintill omöjlig uppgift att nå inlägg som är några månader gamla, eftersom man måste scrolla sig förbi väldigt många inlägg. Ett vittnesbörd om den tid vi lever i, kanske, där allting är skapat för att det som händer ska hända snabbt idag för att vara bortglömt imorgon. Att någon skulle vilja återvända till äldre inlägg i efterhand verkar inte ha föresvävat Facebooks skapare. Jag har således inte tagit mig tillbaka till denna Facebooksidas första inlägg, utan fastslagit när den startade och konstaterat att den har varit mycket betydelsefull. Den litteratur jag har använt mig av handlar om diakoni generellt samt struktur och ansvarsfördelning inom Svenska kyrkan. Jag har gjort en deltagande observation, nämligen vid manifestationen på Stortorget i Lund på Annandag påsk.

De stora oklarheterna kring förloppet har funnits kring i vilken ordning saker och ting skedde i uppropets inledning i januari 2011, och för att reda ut dessa oklarheter har jag via Facebookmeddelande respektive telefon och e-post kontaktat några av de inblandade och ställt korta frågor kring detta. Dessa kommunikationer hänvisas till i texten och finns på utskrift för den som vill se dem. Jag har även varit i kontakt med Svenska kyrkans kyrkokansli i Uppsala samt Sveriges Kristna Råds kansli i Bromma för att få del av protokoll där relevanta beslut framgår.

¹ För SVT Play gäller att inslag ligger tillgängliga via internet ett år efter att de sändes. Om en liknande gräns finns för andra internetmedier har jag inte kunnat utröna.

Angående alternativa metoder hade jag till exempel kunnat göra en fallstudie av exempelvis ett individuellt beslut, men resultatet hade varit alltför smalt för att säga något om Påskuppet i stort. En komparativ studie hade fungerat om frågan hade varit en annan, t ex följdfrågan hur väl Påskuppet stämmer med hur kyrkan har agerat i andra frågor.

Analyserna finns beskrivna i inledningen av analysdelen och baseras helt på redovisningen. För handledning och goda råd vill jag tacka professor Stephan Borgehammar och universitetslektor Magdalena Nordin.

A.3. Begreppet profetisk diakoni

För förståelsen av Påskuppet 2011 och alla andra tidigare och framtida kyrkliga protester är det nödvändigt att förstå begreppet profetisk diakoni, eftersom detta begrepp är något man ofta faller tillbaka på och anger som en del av vad diakoni är. Profetisk diakoni innebär att kyrkan och dess diakoner – diakoni är ju hela kyrkans angelägenhet – står upp och kritiserar orättvisor i samhället och uppmärksammar makthavare och allmänhet på mänskligt nödlidande. I boken *Diakoni – tolkning, historik, praktik* anges rollen som kritiker som en möjlig roll för diakonin visavi den offentliga sektorn. Man skriver:

Det innebär att man observerar mänsklig utsatthet och dessutom ser brister i hur det offentliga svarar mot dessa behov. Rollen innebär att man försöker ge röst åt människors rättmätiga krav. Denna funktion har kallats *politisk diakoni* genom att man kräver politiska åtgärder. Rollen har också kallats *profetisk diakoni*.²

I ett dokument från ett möte inom Lutherska Världsförbundet i Johannesburg 2002 om profetisk diakoni skriver Kjell Nordstokke³ under rubriken *Prophetic diakonia – A response* om hur diakonin har växt ur sin tidigare anda av undergivenhet och ödmjukt tjänande och att begreppet rent bibliskt inbegriper en auktoritet som kommer av att vara sänd – ytterst av Gud. Han skriver:

Ibland anges profetisk och politisk diakoni som samma sak, men jag anser att vi borde skilja mellan de två. Eftersom diakonin sker i den offentliga sfären måste den vara

² Blenberger och Hansson s 111.

³ Kjell Nordstokke är präst i Den Norske Kirke och teologie professor med doktorsavhandling om latinamerikansk befrielseologi. Har arbetat mycket med diakoni och ekumenik och var 2005-2009 direktor för Lutherska Världsförbundets Avdelning för Mission och Utveckling. Källa: http://www.diakonhjemmet.no/hogskole/org_view_employee.asp?iEmployeeId=187

medveten om sin sociopolitiska roll och vara redo att tala ut närhelst det är nödvändigt. Profetisk diakoni, å andra sidan... bekräftar att den profetiska uppgiften är en del av det mandat och den auktoritet som Gud har givit kyrkan och dess diakoni. I biblisk tradition uppträder diakonin som ett svar på gudomlig uppenbarelse och ett Gudagivet mandat givet åt profeten. /---/ Profetisk diakoni karakteriseras sålunda av sitt gudomliga uppdrag, men är samtidigt, i enlighet med dess natur och dess förpliktelse till rättvisan, orienterad mot samhällets ytterkanter, mot de fattigaste och deras livsbetingelser.⁴

I boken *Nya möjligheter – Svenska kyrkans sociala roll i 2000-talets Sverige* skriver Ninni Smedberg, direktor för Stiftelsen Vårsta Diakonigård i Härnösand, i kapitlet *Profetisk och politisk diakoni* att diakonin ytterst går tillbaka på den typ av makt Jesus utövar i det att han ”frigör, myndiggör och lyfter människor”, en formulering som väl svarar mot diakonlöftets ord om att ”uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott”. Hon skriver också att diakoni är just att ha en profetisk roll och att ”läsa av, att lyssna in vad signaler runt omkring oss handlar om och att tolka den värld vi lever i” och att det diakonala uppdraget ”innebär ett ansvar att bryta tystnaden där orättvisor och övergrepp sker”. Hon avslutar sitt kapitel med att återkoppla till ett uttalande från Kyrkornas världsråds diakonikonferens i Larnaca 1986, som anger den profetiska diakonin som ”central (omistlig) för kyrkans roll som medskapare av framtiden [Smedbergs egen översättning]”.⁵

⁴ Ur Böttcher, Reinhard (red.) (2002).

⁵ Hjalmarsson, Elisabeth (red.) (2009) s 56ff.

B. Redovisning

Jag avser i det följande att först teckna en bakgrund till 2011 års Påskupprop mot utförsäkringarna och därefter ge en kronologisk redogörelse för vad som beslutades och gjordes och av vem eller vilka mellan januari och Annandag påsk 2011. Redogörelsen är indelad i två avsnitt, ett som omfattar tiden från den tredje januari till den tionde mars och ett som omfattar tiden från den tionde mars till Påskdagen den 24 april. Avsnitten avslutas med ett summerande stycke. Annandagen den 25 april beskrivs under egen rubrik och därefter görs en summering av hela förloppet. Allt för att på ett översiktligt sätt presentera den information som jag sedan analyserar.

Jag har låtit de personer och organisationer som har varit centrala aktörer i processen och tongivande i debatten få komma till tals med citat. Citaten är i vissa fall ganska långa då det är frågan om utdrag ur längre texter eller radio- och tv-inslag, men de finns där för att de återger viktig information om vad som görs och av vem – och framför allt avslöjar de ofta motivationen bakom. I de fall där det kan verka oklart vad ett citat tjänar för syfte i sammanhanget försöker jag att förklara varför det står där. Jag har också velat låta de inblandade tala med egna ord i största möjliga mån.

Sist återger jag tre exempel på ståndpunkter som har kommit fram på svenska bloggar, ett medium som har stor betydelse för opinion och debatt i dagens samhälle. Det ska dock sägas att bloggofären inte har tjänat som huvudkälla till information för denna uppsats, och jag gör ingen direkt analys av de utdrag jag återger. De tjänar enbart som exempel på den debatt som har förts på nätet.

B.1. Bakgrund och upptakt till Påskuppropet 2011

Man kan säga att det finns två bakgrunder till Påskuppropet 2011. Den ena bakgrunden är det Påskupprop om asylpolitiken som Sveriges Kristna Råd startade 2005 och som kulminerade på de österländska kyrkornas påskdag den 1 maj, och där man enligt egen uppgift samlade 157.251 namnunderskrifter. Den andra bakgrunden till Påskuppropet 2011 var den stora ökning av hjälpsökande som bad kyrkan om ekonomiskt bistånd, uppenbarligen till följd av alliansregeringens nya socialförsäkringspolitik. Men redan innan detta hände hade Svenska kyrkans diakoner uppmärksammat sociala problem genom upprop och brev till regeringen. I början av 90-talet gjordes ett upprop med ett brev till regering och riksdag i protest mot det så

kallade två tredjedelssamhället, det vill säga att två tredjedelar av befolkningen får sämre levnadsvillkor medan en tredjedel får det allt bättre.⁶ Om det ursprungliga Påskuppropet skriver Sveriges Kristna Råd själva på sin webbsida:

Vid sitt sammanträde den 10 mars 2005 beslöt styrelsen för Sveriges Kristna Råd att genomföra den namninsamling presidiet föreslagit. Den fick namnet Påskuppropet, eftersom den pågick under hela det kristna påskfirandet, från de västerländska kyrkornas påsksöndag till de österländska kyrkornas påskdag. Det betydde från 13 mars till 1 maj.

En presskonferens i genomfördes samband med sammanträdet, och saken ägnades nästan 15 minuter av nyhetsprogrammet Aktuellt samma kväll. Mediegenomslaget blev stort. Namnet Påskuppropet fanns med från början som ett alternativt namn på ett stilla uppror under bön och sång. Redan från början fick SKR:s kansli, och i synnerhet dess Arbetsgrupp för migration och integration, en ledande roll som rådgivare åt styrelsen och kansli för Påskuppropet. Utan dess expertis hade man haft svårt att besluta en namninsamling för amnesti, mycket mindre genomföra uppropet. Avslutningsvis skriver rådet:

Informationen om Påskuppropet blev ett bra exempel på hur kyrkorna kan arbeta tillsammans. /---/ Påskuppropet väckte ett intresse som knappast någon vågat tro på. Ett otal tidningsartiklar skrevs om Påskuppropet i riks- och lokaltidningar. Det debatterades på radio och i TV. Folk på gatan fick lära sig detta nya namn Påskuppropet och Sveriges Kristna Råd blev plötsligt känt. Namnlistorna samlade 157 251 underskrifter och 64 olika organisationer ställde sig bakom uppropet.⁷

Den 1 juli 2008 trädde alliansregeringens reform av sjukförsäkringssystemet i kraft genom regeringens proposition 2007/08:136 ”En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång till arbete”. Tanken var att bryta den långtidssjukskrivning som många människor satt fast i. En så kallad rehabiliteringskedja infördes med fasta tidpunkter för bedömning av arbetsförmågan, tidsbegränsning av sjukpenningen samt skärpta villkor för kontinuerlig sjukersättning. Nu uppstod oro kring hur de nya sjukförsäkringsreglerna skulle slå. Tillsammans med frivilligorganisationerna på Gotland gjorde Svenska kyrkan ett upprop riktat till socialdepartementet med flera berörda departement. Man genomförde även en namninsamling som dock ej togs emot i Stockholm av någon ansvarig minister. Däremot kom

⁶ Enligt uppgift från diakon Marie Larsson, Visby, via telefon den 13 september 2011.

⁷ *Påskuppropet för humanare flyktningpolitik*. Artikel på Sveriges Kristna Råds webbsida.

dåvarande socialförsäkringsminister Christina Husmark-Pehrsson på besök till Gotland och hade en dialog med kyrkan, och därefter gjordes lättnader för cancersjuka. Diakonerna skrev bl.a:

Vårt svenska samhälle är uppbyggt på demokratisk grund med en människosyn som är präglad av kristna värderingar och västerländsk humanism vilket avspeglar sig i lagstiftning och etiska principer. Det vi ser i dag är att lagstiftning mer och mer fjärrar sig från dessa ideal och att människovärdet ständigt förminsas. /---/ I vårt arbete i dag möter vi allt fler människor, som i sina olika sjukdomstillstånd, med sjukskrivningar och läkarintyg i mötet med försäkringskassan, blivit djupt kränkta och nedtryckta. De känner att de inte har något existensberättigande eller människovärde kvar. Vi möter också de människor som i dag är långtidssjukskrivna och där oron och ångesten tär. Hur skall man fortsättningsvis klara och orka överleva med den nya sjukförsäkringslagens bestämmelser med risk för att inte få sin sjukskrivning godkänd eller förlängd?⁸

Men det var framför allt under 2010 som Svenska kyrkans diakoner blev varse att en dramatiskt ökande mängd människor sökte sig till kyrkan och bad om ekonomisk hjälp. Från att tidigare främst ha fått ta emot enskilda människor med missbruksproblem eller ge en slant för att en familj skulle kunna unna sig något litet utöver livets nödtorft, kom nu ett stort antal familjer och bad om hjälp till det allra nödvändigaste; räkningar, mat, hyra. Det som framför allt oroade dem var den kraftigt ökande barnfattigdomen. Den 22-23 november 2010 anordnade Sveriges Kristna Råd en diakonikonferens i Stockholm, där Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Linnéuniversitetet i Växjö, talade om barnfattigdom.⁹

B.2. Påskuppropets första fas: från den tredje januari till den tionde mars

På samma sätt som Påskuppropet 2011 hade två bakgrunder så hade det också två startskott. Det ena startskottet till att dra igång ett nytt påskupprop kom genom att diakonen Marie Larsson i Visby publicerade en appell i Svensk kyrkotidning till Svenska kyrkans biskopar och församlingar. Detta var den tredje januari.¹⁰ I appellen kritiserade hon effekterna av den nya socialpolitiken mot bakgrund av ett seminarium i ABF-huset i Stockholm den 13

⁸ Enligt uppgift från diakon Marie Larsson, Visby, via telefon den 13 september och e-post från den 14 september 2011.

⁹ *Appell till Svenska kyrkans biskopar och församlingar*. Svensk Kyrkotidning nr 1/2011.

¹⁰ Enligt uppgift från chefredaktören.

november 2010 med rubriken ”Hur gör vi sjukförsökringen sundare?”¹¹ Hon uppger i appellen att 75 000 personer skulle komma att utförsäkras fram till år 2012 och att 52% av landets kommuner uppgav att de hade fått ökade kostnader på grund av ökande utbetalningar av försörjningsstöd.¹² Marie Larsson skriver:

Jag önskar nu att Svenska kyrkan slutar att vara tyst om den största nedmonteringen av vår välfärd som skett i modern tid. Jag önskar att Svenska kyrkan tar sitt profetiska ansvar... Jag skickar denna uppmaning speciellt till våra biskopar, men även till alla våra församlingar, och vill att ni ska ta ställning precis som i påskuppropet.

Appellen genererade ett stort positivt gensvar från Svenska kyrkans diakoner runt om i landet. En av dem som reagerade positivt var diakonen Rosita Borum-Halvars i Rättvik, och snart därefter startade Marie Larsson och Rosita Borum-Halvars en nationell namninsamling utifrån appellen som pågick till den 15 mars. Syftet var att de olika stiftens biskopar skulle förmedla namnlistorna till ärkebiskopen vid ett biskopsmöte den 25 mars. Rosita Borum-Halvars själv presenterade uppropet vid ett kontraktskonvent i Leksand. Namnen skulle även skickas till socialminister Maria Larsson.¹³ Innan dess hade Rosita Borum-Halvars reagerat genom ett lokalt upprop på att Rättviks kommun hade dragit ner på möjligheterna för skolbarn i mindre bemedlade familjer att få bidrag från socialsekreterarna till aktiviteter under sommarlovet. Det hade i sig ingen direkt beröring med Påskuppropet 2011, men då Rosita Borum-Halvars' sätt att resonera kring sitt uppdrag kan ses som representativt för Svenska kyrkans diakoner vill jag återge delar av en intervju i Radio Dalarna¹⁴ där hon kommenterade såväl sitt upprop som sitt diakonuppdrag på ett mycket belysande sätt. Intervjun ger även värdefull inblick i diakoners sätt att arbeta och vilka situationer de kan möta, vilket är viktigt att förstå för att också förstå vad som motiverar och driver dem. Rosita säger:

Det [hennes arbete som diakon, min anm.] går ju inte ut på det [d v s att säga ifrån och göra de svagas röst hörd, min anm.] men det är en del av mitt uppdrag som diakon att vara de svagas röst, att stå upp för de utsatta, och det är en stark del av mitt löfte för diakonuppdraget.

¹¹ Se not 9.

¹² Här stödjer hon sig på Kjell Rautio, välfärdsutredare vid TCO, som talade vid seminariet.

¹³ *Nu tar hon strid för de utförsäkrade.* Artikel på Dalarnas tidningars webbsida den 28 januari 2011. Kontraktskonventet hölls enligt artikeln ”i förra veckan”, vilket placerar diakonernas initiativ till någon gång mellan den 17 och den 21 januari 2011.

¹⁴ Intervjun sändes den 8 april 2011 i P4 Radio Dalarna.

Om sina diakonlöften säger hon:

Det är ju dem jag har att vila på när det blåser omkring mig. Det går ju liksom inte att smita ifrån det här uppdraget. Det skulle ju vara lätt att stänga dörren och sätta sig och be en bön för allt som är svårt. Men det hjälper inte med bara det utan man måste agera också.¹⁵

Skolbarnens situation beskriver hon såhär:

...det var inte så att de skulle bli helt utan bidrag. De skulle inte få till ferieaktiviteter utan att föräldrarna skulle gå till politiker och be om pengar och inte som tidigare till socialsekreterare. Men om vi går lite framåt så får de pengar till ferieaktiviteter, barnen utan att de går till... utan att föräldrarna går till politiker, och det är ju samma föräldrar som vi ibland möter som kommer till diakonin, därför visste jag om deras situation.

Och:

...om man inte kan vara med på samma aktiviteter som andra skolkompisar så blir man åtsidansatt och inte har samma saker att dela som sina skolkamrater, och det berättar de som vi har idag och de som har varit unga att det är väldigt skämmigt att inte vara med i gänget. Och det handlar inte om stora pengar och det handlar inte om stora aktiviteter heller. Det kanske förebygger att man hamnar i nåt annat brottsligt under sommaren till exempel.

På frågan om hur hon ser på var samhället är på väg svarar Rosita:

Jag tycker det är viktigt också att lyfta fram människovärdet, att man inte använder termer som gör människor till ting så att man behandlar dem på ett sätt som är människovärdigt. Det är det också som vi måste tänka i allting när man skär ner. Det handlar faktiskt om sjuka, svaga, handikappade, barn. De svaga själva kan inte tala alla gånger, de anhöriga orkar inte och familjer som lever under knappa omständigheter och kommer till oss är också väldigt pressade. De sitter och kallsvettas och skäms över att be om lite hjälp. Det är inte roligt att vara den som ger heller. Att vi har ett sånt samhälle...

Där man måste be om saker. (Reportern)

¹⁵ Diakonens vigningslöften finns som bilaga 1.

Där man må... ja, kanske på grund av arbetslöshet, sjukskrivningsregler som är ändrade och samhällets hårdnade klimat, att människor ska klara sig själva.

Både Marie Larsson och Rosita Borum-Halvars intervjuades i P1 Morgon den 21 februari 2011 och upprepade där samma budskap, nämligen att antalet hjälpsökande hade ökat, att det var betydligt fler barnfamiljer och att man bad om hjälp med grundläggande livsnödvändigheter. Båda oroade sig speciellt över barnens situation och menade att det var kyrkans ansvar att ställa sig på de svagas sida genom att peka på den försämrade situation som många nu befann sig i.¹⁶

Det andra startskottet till Påskuppropet 2011 kom genom den katolska Uppsalateologen Charlotte Thérèse Björnström, som genom ett brev uppmanade Sveriges Kristna Råd att utlysa ett påskupprop liknande det som utlystes 2005 om flyktingpolitiken. Detta var den 16 januari. Samma brev publicerades också som öppet brev i flera tidningar.¹⁷ Därutöver startade hon en Facebooksida med namnet *Påskuppror mot utförsäkringarna*¹⁸ och en namninsamling. Enligt uppgift från henne själv startades Facebooksidan senast den 19 januari. I brevet frågar Charlotte Thérèse bland annat:

Var är kyrkorna när ansvariga politiker ljuger om statistiken för sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Ingen vet hur många självmord de nya reglerna för sjukförsäkringen orsakat. /---/ Den som blir sjuk i Sverige i dag möts av nya regler och absurda tidsgränser. Handläggare utan medicinsk kunskap fattar beslut, oavsett läkarintyg och hälsotillstånd. Bedömningen sker gentemot fiktiva jobb; även om man ligger på dödsbädden eller på operationsbordet så kan det tänkas finnas en teoretisk arbetsförmåga.

Vi har fått ett rättsosäkert system i stället för en sjukförsäkring som gick med rejäl vinst.

Vidare beskriver hon hur Röda Korset för första gången riktar insatser mot behövande i Sverige och att flera organisationer behöver engageras. Hon konstaterar att initiativet till förändring inte kommer att komma från politiskt håll, utan att många människor behöver gå

¹⁶ *Nytt upprop från kyrkan*, P1 Morgon 2011-02-21.

¹⁷ Enligt uppgift från Sveriges Kristna Råds tf. generalsekreterare Lennart Molin inkom brevet per e-post den 16 januari. Brevet publicerades bl.a. i tidningen Tro & Politik den 7 februari 2011. Tro & Politik ges ut av Socialdemokrater för tro och solidaritet, f d Broderskapsrörelsen.

¹⁸ Enligt Charlotte Thérèse Björnström själv, vilket sägs på sidan, var namnet ”Påskuppror” ett oavsiktligt misstag som var för sent att rätta till efter att sidan väl hade skapats. Detta kan ifrågasättas då en Facebooksida med enkelhet kan läggas ned för uppstart av en ny sida med ett annat namn. Det ska dock noteras att namnet påskuppror fanns med redan 2005 som alternativt namn på kampanjen. Under båda Påskuppropen har benämningen uppror funnits med i bakgrunden som en lite mer politiskt laddad benämning.

samman och protestera. Hon frågar var kyrkorna finns och uttrycker hopp om att alla kristna ska se allvaret i det som sker. Charlotte Thérèse avslutar:

Om evangeliet ska klinga trovärdigt mellan kyrkvalven så krävs tydliga symbolhandlingar offentligt när saker är uppåt väggarna i samhället, särskilt när det rör grupper som är för svaga för att själva protestera mot vad de utsätts för. Så jag föreslår härmed ett stort landsomfattande ekumeniskt påskupprop. Med krav på omedelbar förändring. En facebookgrupp har redan startats, gå gärna med där: *Påskuppror mot utförsäkringarna*.

Den 18 februari uppgavs det att 2000 personer ”gillade” Facebooksidan *Påskuppror mot utförsäkringarna*,¹⁹ en siffra som skulle komma att stiga till cirka 6000. Den 22 februari sammanträdde Sveriges Kristna Råds direktorskollegium²⁰ för att på styrelsens uppdrag förbereda frågan om ett nytt påskupprop inför styrelsemötet den 10 mars. Efter direktorskollegiets sammanträde uttalade sig rådets generalsekreterare Lennart Molin och menade att bara styrelsen kan besluta om ett eventuellt nytt påskupprop och att Påskuppropet 2005 var mycket resurskrävande för Sveriges Kristna Råd att genomföra. Han menade även att man, innan man tar ställning, måste ”få en bild av hur fattigdomen ser ut och vad som orsakar den och vad som kan göras åt den”.²¹

Många aktiva bloggare och namnkunniga debattörer argumenterade friskt för och emot det kyrkliga engagemanget. En av de starkaste rösterna var Helle Klein, före detta SSU:are och mångårig politisk redaktör och ledarskribent på Örebrokuriren och Aftonbladet, och sedan 2008 präst i Svenska kyrkan. Den till Sofia församling i Stockholm knutna tankesmedjan Seglora smedja där hon är chefredaktör argumenterade för Påskuppropet och publicerade kontinuerligt nyheter kring uppropet på sin hemsida. Helle Klein deltog även den 24 februari i en radiosänd debatt i P1 Morgon där hon debatterade mot den konservativa tankesmedjan Timbro Mediainstituts chef Roland Poirier Martinson.²² Den senare hävdade att problemet med Påskuppropet var dubbelt så till vida att man dels sammanblandade politik och religion och dels för att man, genom att stödja en socialdemokratisk kritik mot regeringen exkluderar de svenskkyrkliga som inte delar deras åsikt utan kanske tycker att regeringens åtgärder är bra. Han jämförde med den kristna högern i USA och menade att:

¹⁹ *Tusentals stödjer idén om ett påskupprop*. Artikel på Seglora smedjas webbsida den 18 februari 2011.

²⁰ Direktorskollegiet är Sveriges Kristna Råds administrativa ledningsgrupp.

²¹ *SKR avvaktar med beslut om upprop mot fattigdom*. Artikel på Kyrkans tidnings nättidning den 23 februari 2011.

²² *Om Jesus blocktillhörighet*, debatt i P1 Morgon den 24 februari 2011.

...när man försöker använda religiösa övertygelser eller hänvisning till helig skrift och så här för konkreta politiska åtgärder, så har man blandat ihop det politiska och det religiösa på ett sätt som vi ser hos den kristna högern i USA, men som vi måste akta oss för här i Sverige.

Roland Poirier Martinson anförde att man inte kan ha fel om man i någon mening hänvisar till sin religiösa tro, vilket han menade hade blivit ett problem för Svenska kyrkan som "...i ett knippe frågor har blivit oerhört politiserad..." Helle Klein svarade med att det påskupprop som genomfördes 2005 riktade sig mot en socialdemokratisk regering. Ibland slår kritiken mot höger och ibland mot vänster, men att kyrkan måste ha rätt att delta i samhällsdebatten på samma sätt som andra folkrörelser. Kritik mot bristerna i sjukförsäkringen kunde man finna tvärs över det politiska spektrumet, menade hon.

Vi har nu sett hur det som kom att kallas Påskuppropet mot utförsäkringarna kom igång, vilka som inledningsvis agerade och vilka motiv de hade. Man kan tydligt se att Charlotte Thérèse Björnström har en aggressivare ton än diakonerna, även om de självklart uttrycker förbittring över den situation de möter i sin vardag. Möjligen kan man hos Charlotte Thérèse Björnström se ett ändamål i sig att kritisera den borgerliga regeringen. Det ska också sägas att diakonerna arbetar på fältet med de människor som har påverkats av politiken medan Charlotte Thérèse Björnström är teolog och akademiker. Via en egen blogg²³ argumenterar hon för katolsk förnyelse och visar tydliga vänstersympatier. Hon har också ställt frågan hur man kan vara höger och kristen.²⁴ Vi har också fått ta del av den debatt som uppropet orsakade och de huvudargument som kom att bli de bärande genom hela processen. Huvudfrågan i debatten kring Påskuppropet 2011 var huruvida uppropet var partipolitiskt – ja enligt kritikerna, nej enligt förespråkarna.

²³ Charlotte Thérèse Björnströms blogg, <http://katolskakyrkan.blogspot.com/>

²⁴ *Kristen och politiskt högerinriktad - hur går det ihop?* Artikel av Charlotte Thérèse Björnström på Newsmill 2010-07-04.

B.3. Påskuppropets andra fas: från den tionde mars till Annandag påsk

Efter den tionde mars kan processen sägas ha inträtt i en ny fas. Detta datum sammanträdde Sveriges Kristna Råds styrelse och beslutade dels att inte starta ett nytt påskupprop då man ansåg att det tidigare uppropet ännu var aktuellt, samt dels att författa och publicera ett öppet brev till regeringen där man ställde fyra specifika krav angående sjukförsäkringarna.²⁵ Detta brev skulle komma att visa sig bli det formella beslut som hela uppropet sedan kunde falla tillbaka på, vilket vi ska se längre fram. Därigenom blev det betydelsefullt. Men lika betydelsefullt blev det på sitt sätt att rådet inte ställde sig i spetsen för det nya uppropet, vilket vi också ska återkomma till. De krav rådets styrelse ställde i sitt öppna brev var:

- att svårt sjuka människor måste kunna få sin sjukpenning förlängd utan att behöva ge sig ut och söka jobb/arbete under sin sjukskrivning,
- att människor inte skulle kunna ställas utanför alla försörjningsmöjligheter därför att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen hade gjort olika bedömningar av deras arbetsförmåga och att gemensamma bedömningar, giltiga och gällande i båda systemen, måste göras,
- att det för människor som inte längre bedömts ha rätt till sjukersättning eller arbetslöshetsersättning måste finnas en möjlighet att få försörjningsstöd från socialtjänsten även om man exempelvis ägde den bostad man bodde i, och
- att människor inte skulle behöva säga upp en trygg anställning och gå ut i arbetslöshet på grund av att de nått en tidsgräns i sjukförsäkringen.

Rådet avslutade brevet med att skriva att de inte skulle släppa dessa frågor. ”I den tid som nu är, med ett Sverige vars ekonomi växer mer än nästan alla jämförbara länders, måste vi kunna klara att ge sjuka människor och dem som inte lyckas få ett arbete uthärdliga livsvillkor. Om vi inte gör det, prioriterar vi fel!”²⁶

Ärkebiskop Anders Wejryd, som var rådets dåvarande ordförande, uttalade sig samma dag i media om rådets beslut. Han menade att något nytt påskupprop inte skulle startas

²⁵ Utdrag ur protokollet från mötet finns som bilaga 2.

²⁶ *Öppet brev från SKR:s styrelse till regeringen om de utförsäkrades situation.* Sveriges Kristna Råds webbsida.

eftersom Påskuppropet 2005 fortfarande var aktuellt. Det fanns heller ingen central upplutning från Svenska kyrkans eller svensk kristenhets sida, men rådet konstaterade att den rörelse som redan hade fått fart kunde stå på egna ben och hade egen kraft att växa. Wejryd framhöll att rådet arbetade för gräsrotsrörelserna och att initiativet som sådant var ett bevis på styrkan i nätverksorganisationer. Sveriges Kristna Råd skulle dessutom publicera en skrift om vad rådet ville angående tro och politik, ordna konferenser och fortsätta peka på sakförhållandet. Ärkebiskopen ville inte uttala sig inför det kommande biskopsmötet mer än att många var positiva till uppropet och att man tillämpar subsidiaritet.²⁷

Dagen efter, den 11 mars, deltog Anders Wejryd tillsammans med diakon Pernilla Landin från Nacka församling i Gomorron i Sveriges television. Pernilla återgav ungefär samma bild som hennes kollegor hade gjort tidigare under debatten om Påskuppropet. På frågan om vad som fick Sveriges Kristna Råd att kritisera de nya sjukförsäkringsreglerna svarade ärkebiskopen:

...de här aktionerna var så breda och det var så många som faktiskt jobbar i verkligheten som sa: 'Nämen nu har det gått längre än vad vi vill. Och det är viktigt att på nåt sätt gå in i en dialog med regering och myndigheter.' Och det här öppna brevet som har gått, det har alltså gått från Sveriges Kristna Råd, det är inte bara Svenska kyrkan... Det är ortodoxer och det är katoliker och det är pingstvänner och det är hela bredden.

Wejryd fortsatte med att säga att han och många med honom trodde att förändringarna som gjordes var bra eftersom "Det handlar om att människor måste komma in i arbetssammanhang och så". Men att människor hade hamnat i kläm mellan arbetslöshetsersättning, sjukförsäkring och försäkringskassa i övrigt och ofta tvingades sälja sin bostadsrätt för att ha rätt till försörjningsstöd. På frågan om han hade några alternativ underströk ärkebiskopen att det inte är kyrkans sak att snickra ihop politiska system. "Jag respekterar det politiska systemet. Här behövs det diskussion. Vi vill visa på angelägenheten, tryck på, släpp inte de här frågorna." Och: "...det är frågan om man kan klaga och bli hörd eller inte. Här är det så många människor som är så undanskuffade att de inte blir hörda om inte någon bär fram det." Ärkebiskopen sade också att religion inte ska ses som en tröstfilt utan att Jesus brydde sig om folk och att kyrkan därför också måste göra det.²⁸

²⁷ *Ärkebiskop Wejryd svarar om SKR:s beslut.* Seglora smedjas webbsida den 10 mars 2011.

²⁸ *Påskuppropet inom Svenska kyrkan.* SVT Gomorron den 11 mars 2011.

Den 23 mars sammanträdde biskoparna i Svenska kyrkan i biskopsmöte och beslutade då att ställa sig bakom Sveriges Kristna Råds öppna brev till regeringen.²⁹ Många av biskoparna hade tidigt varit positiva till uppropet och tagit ställning och organiserat namninsamlingar innan biskopsmötet hade diskuterat saken, däribland Västerås' biskop Thomas Södergren och Skaras biskop Erik Aurelius. Flera namninsamlingar var på gång och på flera orter i landet planerades manifestationer till Annandag påsk den 25 april 2011. Debatten i media och på Internet var hela tiden stor. På lokalplanet organiserades arbetet genom samverkansgrupper bestående av såväl representanter för Svenska kyrkan med flera organisationer som frivilliga privatpersoner. Många människor fick inspiration till att starta lokala samverkansgrupper och namninsamlingar genom Charlotte Thérèse Björnströms Facebooksida, såsom initiativtagaren till Påskuppropet i Värmland, Agneta Andersson.³⁰

Samma dag, den 23 mars, publicerade Charlotte Thérèse Björnström en gästkrönika på Seglora smedjas hemsida under rubriken ”Det finns bara ett påskupprop... men det är inte så bara!” I krönikan underströk hon att alla initiativ mot utförsäkringarna ingick i samma Påskupprop. Hon skrev:

Påskuppropet har redan fått många spännande ringar-på-vattnet-effekter. Helt plötsligt lever vi i nu i ett samhälle där tro och politik diskuteras i allt högre falsett i kanaler som vanligtvis inte brukar ta i åtminstone det ena ens med tång. /---/ Ministrarna verkar eventuellt vilja lyssna. Äntligen. Men vågar de möta även dem som själva har erfarenhet av vad utförsäkringarna får för konsekvenser? Tiotusentals ”enskilda fall” kan inte bara avfärdas.

Hon försökte också att korrigera missförstånd i medierna, där det talades om flera parallella påskupprop. Citatet nedan är ganska belysande för den förvirring som rådde i medierna:

Det talas nu något förvirrande i media om flera parallella påskupprop; ett som utgörs av gräsrotsrörelsen som initierades av en katolik i januari via ett brev till SKR, en debattartikel i form av ett upprop, en facebookside, en namninsamling, och så manifestationerna till påsk. Och ett annat ”påskupprop” som lär ha startats av diakonerna, som själva säger att de inte har menat att dra igång något upprop utan bara har uppmanat SKR att starta ett, vilket SKR alltså inte gjorde då de istället valde att bl.a. skriva ett öppet kravbrev till regeringen. Men t.o.m. SKR har tillskrivits starten av ännu ett

²⁹ Enligt biskopsmötets protokoll den 23 mars 2011, 25 §, Aktuell debatt. Se bilaga 3.

³⁰ *9000 namnunderskrifter mot sjukförsäkringsreglerna till riksdagen*. Kyrkans tidnings webbsida den 4 maj 2011.

”påskupprop” i minst en artikel! Och ganska nyligen så har det även dykt upp ett par lokala ”påskupprop” som skulle ha startats av några svenskkyrkliga biskopar i sina stift. Förmodligen menas det i det sistnämnda fallet namninsamlingar som stödjer påskuppropets intention. Kanske det finns ännu fler ”påskupprop” som jag inte har googlat mig fram till än? Förhoppningsvis startas det inte upp ett dussin ytterligare ”påskupprop” som resultat av svenska kyrkans biskopsmöte idag. Vid någon punkt längs vägen får man sluta att försöka uppfinna hjulet på nytt när det bara är att hoppa på den redan rullande vagnen...

Krönikan förtjänar i mina ögon särskild uppmärksamhet, dels för att den väl belyser den förvirring som faktiskt rådde kring uppropet och vem som startade det, dels för att jag upplever den som avslöjande vad gäller Charlotte Thérèse’ egen syn på sin roll i processen. Hon redogör ganska initierat för den splittrade bilden av uppropet, och i minst ett TV-inslag angavs också att Sveriges Kristna Råd hade tagit initiativ till uppropet fast de tydligt hade sagt att de inte ville göra det. Kanske kan man ana en viss revirmarkering? Rubriken säger att det bara finns ett påskupprop fastän hon själv konstaterade att det handlade om flera parallella processer, och det kan uppfattas som om den rullande vagn hon syftade på var hennes egen. Förvisso gjorde hon mycket för att skapa uppmärksamhet och organisera protester, men det var inte hennes initiativ som återropades hos Sveriges Kristna Råd och Svenska kyrkans biskopar. Kanske kan man ana en rädsla att förlora initiativet? I slutet av sin krönika citerade Charlotte Thérèse Jesajabokens kapitel 58 i Bibeln om vad en rätt fasta innebär: ”Nej, detta är den fasta jag vill se: att du lossar orättfärdiga bojar, sliter sönder okets rep, befriar de förtryckta, krossar alla ok...”³¹

Efter en rundringning till Svenska kyrkans stift publicerade Seglora smedja den 30 mars en lista på vad som var på gång i de olika stiftet. Vid denna tidpunkt hade biskoparna i Karlstad, Stockholms, Strängnäs’ och Uppsala stift bestämt sig för att delta i offentliga manifestationer på annandagen. I Luleå, Lund och Växjö fanns ingenting planerat. I återstående stift var tongångarna kring uppropet mycket positiva.³²

Den femte april mötte ärkebiskop Anders Wejryd och Sveriges Kristna Råds generalsekreterare Lennart Molin socialförsäkringsminister Ulf Kristersson på inbjudan av den moderate riksdagsmannen Hans Wallmark. Ulf Kristersson lovade att snart föreslå förändringar, men ville inte precisera dem mer än att det handlade om dem som hade hamnat mellan stolarna hos Försäkringskassa och Arbetsförmedling. Ärkebiskop Anders Wejryd

³¹ *Det finns bara ett Påskupprop... men det är inte så bara!* Seglora smedjas webbsida.

³² *Vad väntar biskoparna på?* Seglora smedjas webbsida.

uppmnade ministern att med förtröstan lyssna på diakonerna då det hade skett en förskjutning i hur de arbetade. Vid en visitation i Märsta hade han häpnat över att man tog upp återkommande kollekt till matkassar. Ministern sade sig uppskatta både dialogen med kyrkorna och deras insatser, men menade också att man måste respektera de olika uppdrag det offentliga och kyrkorna har, samt underströk skillnaderna i hur regelstyrd statens verksamhet är till skillnad från kyrkornas. Lennart Molin underströk brådskan och uppmnade politikerna att ta kyrkornas brev som ”en spark i baken” och agera utifrån det – annars skulle man komma tillbaka.³³

Den 11 april presenterade socialförsäkringsminister Ulf Kristersson en departementsskrivelse med titeln *Översyn av sjukförsäkringen - förslag till förbättringar* som låg till grund för ”de förändringar och förbättringar regeringen avser göra på sjukförsäkringsområdet”. Bland förändringarna fanns ”en förändring av reglerna för vem som ska lämna sjukförsäkringen när de når gränsen för antalet dagar med sjukpenning eller inte längre kan få tidsbegränsad sjukersättning” med flera ”åtgärder som kan understödja det långsiktiga arbetet med att stärka tilltron till sjukförsäkringen”.³⁴

På påskdagen den 24 april deltog den kristna liberala debattören Marie Ludvigsson och prästen i Botkyrka församling, Cecilia Holmberg i en diskussion i TV4:s program Nyhetsmorgon. Programledare var Tilde de Paula, och via telefon deltog inledningsvis även Charlotte Thérèse Björnström. Maria Ludvigsson argumenterade på liknande sätt som Roland Poirier Martinsson, nämligen att Svenska kyrkan hade utvecklats mot att alltmer bli en politisk kraft, men menade också att man genom att ta ställning i en partipolitisk fråga förminskade påskens budskap. På frågan om inte allting kan kokas ner till politik svarade hon:

Tack och lov så är inte allting politik. Svenska kyrkan ska vara en röst i samhället dit man vänder sig för att få höra saker som inte finns någon annanstans. Politik och massage och qigong och allt annat är saker som man kan få på andra ställen i samhället, men i kyrkan ska man få höra det som är kyrkans uppgift nämligen Guds ord. /---/ ...kyrkan gör rätt om man utgår från det grunddokument som man har som är unikt, som är Bibeln, som inte finns någon annanstans.

Cecilia Holmberg, å sin sida, menade att korset tvärtom är ett djupt politiskt tecken utifrån att vad Jesus sade och gjorde skapade rörelser i hans samtid. Hon menade även att det inte

³³ *Ministern delar inte kyrkans bild av de utsatta*. Dagens webbtidning den 5 april 2011.

³⁴ *Översyn av sjukförsäkringen – förslag till förbättringar*. Regeringens webbsida den 11 april 2011.

handlade om partipolitik utan att man ville vara en etisk röst, men att Guds ord har politiska konsekvenser.³⁵ Samma dag intervjuades Charlotte Thérèse Björnström i P4:s Upplandsnytt. På frågan om varför hon drog igång sin kampanj svarade hon:

Jo, för att jag har sett att många drabbas väldigt hårt av de här reglerna, och jag tycker inte att det är ok i ett välfärdsland som Sverige. Och: De som är långtidssjuka och kroniskt sjuka kan ju inte gå ut till arbeten som inte finns. Det är ju inte bara att kasta ut folk från en försäkring och tro att de kan börja jobba.

Charlotte Thérèse fortsatte med att berätta att hon drog igång en Facebookgrupp, skrev till Sveriges Kristna Råd och startade en namninsamling. Hon berättade också att det skulle bli manifestationer i mellan 25 och 55 städer. Siffran var osäker eftersom många hade anmält sig i sista minuten. Reportern sade sig ha sett kritiker anklaga henne för att försöka politisera kyrkan. Hon svarade:

Jamen det stämmer inte, för det är inte nån partipolitik i det här som många har påstått. Det är politiskt eftersom det är en politisk fråga som politiker måste besluta om. Men jag ser det som en medmänsklig fråga helt enkelt.³⁶

Vi står nu på tröskeln till uppropets kulmen. Vi har sett den fortsatta debatten kring Påskuppropet 2011 och den verkan uppropet fick i form av en bred kyrklig och kristen kritik mot socialpolitiken och försök från regeringens sida att bemöta denna kritik. Ärkebiskopens uttalande om att man bland biskoparna tillämpar subsidiaritet är intressant då det understryker en välvillighet från Svenska kyrkans ledning visavi uppropet och dess ärende. Av de debattörer som har kommit till tals under fas två kan liberalen Maria Ludvigssons uttalande i Nyhetsmorgon i TV4 lyftas fram som värt att begrunda lite extra. Hon menade att Svenska kyrkan ska vara en plats dit man går för att höra sådant som inte sägs någon annanstans. Det är ett intressant uttalande då det omvänt skulle kunna tolkas så att allt som andra redan talar om ska inte kyrkan tala om. Uttalandet är signifikativt för attityden att kyrkan så att säga ska hålla sig på sin kant och inte lägga sig i samhällspolitiken. Med tanke på att ärkebiskopen noggrant underströk i God morgon i SVT att kyrkans enda ärende var att påpeka systemfel

³⁵ *Ska kyrkan predika politik?* TV4 Nyhetsmorgon den 24 april 2011.

³⁶ *Teologen som drog igång uppropet: "Jag ser det som en medmänsklig fråga"*. P4 Upplandsnytt den 24 april 2011.

och inte att konstruera politiska lösningar är uttalandet ganska anmärkningsvärt. Religiösa värderingar ska alltså inte få ligga till grund för någon som helst samhällskritik enligt henne.

B.4. Påskuppropets kulmen: Annandagens manifestationer

På Annandag påsk den 25 april genomfördes manifestationer på ett stort antal orter i hela Sverige. På Medborgarplatsen i Stockholm talade prästen och debattören Helle Klein, Stockholms stifts biskop Eva Brunne, Marie Willermark från Frälsningsarmén och Sveriges Kristna Råds generalsekreterare Lennart Molin med flera. Biskop Eva Brunne sa att man inte kan stå och se på när välfärdssamhället monteras ned utan måste tydligt säga ifrån. ”Det är inte rimligt att så många blir utförsäkrade, att människor inte blir respekterade och tagna på allvar”, menade hon.³⁷ Som arrangörer i Stockholm angavs Arbetsgruppen i Stockholm för Påskupprop mot utförsäkringarna, och som sponsorer angavs LO-distriktet i Stockholm och Svenska kyrkan i Stockholms stift.

På Stortorget i Lund arrangerades en manifestation med början klockan 14.00 med talare och litterära uppläsare som talade från en scenvagn uppställd på torget. En stor handgjord banderoll med texten ”PÅSKUPPROPET” var uppsatt på ett skyddsgaller vid ett gatuarbete på torget intill scenen. Manifestationen följdes omedelbart efteråt med en samling på Lunds stifts diakoncentral på Råbygatan där det bjöds på fika och diskuterades hur man skulle gå vidare. Manifestationen genomfördes utan uppenbara partipolitiska kopplingar i form av partisymboler på synlig plats eller på kläder eller liknande. En rullstolsbunden man hade ett klistermärke med en s-ros på sin rullstol och en ung man sålde Proletären för 20 kronor. Ett flygblad delades ut där det bland annat stod:

PÅSKUPPROPET MOT UTFÖRSÄKRINGAR är en partipolitiskt och konfessionellt obunden informell gräsrotsrörelse som skriver på SKR:s krav. /---/ Svenska kyrkan i Lund och Påskuppropet bjuder in till en manifestation mot utförsäkringar på Stortorget där det blir tal, uppläsningar och musik. Efteråt tågar vi till Diakoncentralen, Råbygatan 18, för fika, samtal och idébank om hur vi går vidare för att värna människovärdet.

Samma flygblad fanns som affisch uppsatt kring torget, och på en mindre version av flygbladet stod studieförbundet Sensus som medarrangör tillsammans med Svenska kyrkan längst ned på bladet. På övriga flygblad och affischer stod endast Svenska kyrkan.³⁸ Bland

³⁷ *Manifestation över hela landet mot inhumana utförsäkringar*. Kyrkans tidnings webbtidning den 25 april 2011.

³⁸ Flygbladet finns som bilaga 4.

talarna fanns Nada Perlenberg, socialkurator på Diakoncentralen, och Lars H Gustavsson, en barnläkare som hade varit engagerad i arbetet med de apatiska flyktingbarnen som var på tal under Påskuppropet 2005. Lars Gustavsson sa att man måste ha respekt för svårigheten att genomföra nya system men uppmanade till att lyssna på sjukvårdspersonalen.

Vid samlingen på diakoncentralen angav man för mig att antalet deltagare i manifestationen uppskattades till tvåhundra och att man lokalt hade organiserat sig i en arrangörsgrupp genom att diakonerna i Lund med omkrets hade haft kontakt via e-post. Man bekräftade att Facebook hade varit det främsta forumet nationellt. En politiker berättade för mig enskilt att det har funnits politiker närvarande men som privatpersoner eftersom man inte har velat skylta. Docent Seppo Isotalo, som även talade på torget, menade att det var svårt att få politiker att engagera sig och att socialdemokraterna var sämst i detta hänseende.³⁹

Utmärkande för Annandagens manifestationer var att man, trots bristen på central samordning och ledning, och trots att allt hände så snabbt, ändå lyckades genomföra sina manifestationer runt om i landet enligt samma mönster och med samma budskap rakt igenom. Man lyckades avhålla sig från partipolitiska utfall, vilket ju var mycket viktigt för hela uppropets trovärdighet. Detta var, som debatten visade, den stora akilleshälen; hur genomför man en så omfattande kritik mot den sittande regeringen utan att placera sig själv i oppositionens politiska fälla? Det syntes i stort sett inga partipolitiska symboler i samband med manifestationerna. Såvitt jag har kunnat konstatera – jag har trots allt inte analyserat rapporteringen kring alla manifestationerna – har det heller inte förekommit några utfall mot regeringen från scenerna som har handlat om regeringens partifärger. Kritiken har enbart handlat som sakfrågan och sakförhållandena; många människor hade utförsäkrats på grund av regeringens socialpolitik.

Vi har nu nått slutpunkten på den process denna uppsats har haft som syfte att beskriva och analysera. Diakonuppropet och Charlotte Thérèse Björnströms upprop hade två saker gemensamt, nämligen ämnet och den ungefärliga startpunkten, men var i realiteten två olika aktioner. Däremot kom ett stort antal av kyrkans diakoner, präster och biskopar att delta i planeringen och genomförandet av de många manifestationerna i hela Sverige på annandagen. Flera biskopar var också engagerade i att samla in namn långt innan biskopsmötet i slutet av februari. Fram träder bilden av olika processer som dock vävs in i varandra.

³⁹ Deltagande observation av författaren, se bilaga 5.

B.5. Några röster från bloggofären

Via en sökning bland svenska bloggar på sökordet ”påskuppropet” har jag funnit några intressanta inlägg från bloggare som förefaller inta olika hållningar visavi Påskuppropet. Här följer några exempel:

”Skriv på mot de omänskliga utförsäkringarna!” skriver Ilse-Marie, en partipolitiskt obunden vänsterbloggare på sin blogg *Ett hjärta rött* redan den 24 januari. Sin blogg beskriver hon ”...som en ventil för mina tankar kring vad som händer i Sverige och världen. Mycket politik och kritik av den borgerliga regeringen.” Ilse-Marie skriver: ”Målet med ’reformen’ har hela tiden varit att ’spara pengar till skattesänkningar’. Hur de som fick betala dessa skattesänkningar skulle drabbas har aldrig varit en prioriterad fråga.” Hon avslutar med en uppmaning att protestera och att skriva under Påskuppropet och länkar även vidare till en namnlista och Facebooksidan *Påskuppror mot utförsäkringar*.⁴⁰

”I morgon demonstrerar jag mot mitt eget parti”, skriver Daniel Giertz, en kristen centerpartistisk bloggare som med sin blogg ”...försvarar en marknadsliberal samhällssyn med betoning på en liberal arbetsmarknad” och berör ”flykting- och invandringsfrågor, kristna ämnen, välfärdsfrågor, kvinnofrågor och mänskliga rättigheter.” Daniel skriver att han ”...anser att det fanns ett behov att ändra sjukförsäkringspolitiken, och att intentionerna med utförsäkringspolitiken var goda”, men också att det inte var ”...för att allvarligt sjuka människor ska stå utan mat på bordet som jag gick med i Centerpartiet, och det var inte därför jag från början var positiv till utförsäkringarna.”⁴¹

”Är sjukförsäkringen en kyrklig fråga?” Den frågan ställer Kenneth Nyman, en aktiv bloggare som dessutom har en hemsida, <http://kennethnyman.com>, där han skriver om ämnen såsom teologi, filosofi, politik och språk och lingvistik. Han fortsätter: ”...det nu aktuella uppropet väcker frågor om vad som är den kristna kyrkans uppgift, och vad en kristen människa kan säga i egenskap av kristen, eller som företrädare för ett kristet samfund eller kristen församling. Kan och bör man ta ställning i dagspolitiska frågor, på det sätt som man gör i det aktuella påskuppropet?”

⁴⁰ *Skriv på mot de omänskliga utförsäkringarna!* Bloggen *Ett hjärta rött* den 24 januari 2011.

⁴¹ *I morgon demonstrerar jag mot mitt eget parti*. Daniel Giertz’ blogg den 24 april 2011.

”En kyrkas förkunnelse måste vara grundad på Bibeln allena”, säger han, och ansluter därmed till vad liberalen Maria Ludvigsson sade i Nyhetsmorgon på Påskdagen. ”Men Bibelns uppmaningar om att hjälpa de fattiga, sjuka och svaga är generella bud. De säger ingenting om hur socialförsäkringssystemet skall vara utformat, rent konkret. Från en allmän princip, kan man inte utan vidare sluta till konkreta tillämpningar.

”Det må vara så”, avslutar han, ”att de som försvarar den nuvarande regeringens sjukförsäkringspolitik är dåliga ekonomer eller sociologer, men det finns ingen grund för att säga att de skulle vara sämre kristna.”⁴² Detta ger genklang åt Roland Poirier Martinssons ståndpunkt i debatten med Helle Klein i P1 Morgon den 24 februari.

⁴² *Är sjukförsäkringen en kyrklig fråga?* Kenneth Nymans blogg den 25 april 2011.

C. Analys

Jag kommer nu att besvara de frågor jag ställde inledningsvis samt därefter presentera de analyser som ligger till grund för mina svar. Analysen är uppdelad i två delar, en analys av vem som avgjorde kyrkans ställningstagande och en analys av vad som avgjorde. I den första analysdelen går jag igenom vad Kyrkoordningen säger om vem som representerar kyrkan och om diakonuppdraget. Jag gör också en diskussion om vad en kyrkligt vigd ämbetsbärare representerar i rollen som opinionsbildare. Därefter analyserar jag det beslutsfattande som har förekommit genom att ordna besluten hierarkiskt och kronologiskt för att se hur ett beslut har lett till ett annat. Sedan gör jag en dialoganalys där jag ställer Sveriges Kristna Råds och ärkebiskopens uttalanden jämte diakonernas för att belysa likheter och skillnader i vad de faktiskt säger. Här vill jag specifikt se om de har varit samstämmiga eller inte. I den andra analysdelen gör jag en strukturanalys som belyser Svenska kyrkans struktur och jämför den med den typ av nätverksorganisation som Påskuppet de facto var. Jag ställer även upp en kort motivationsanalys. Allra sist gör jag en avslutande diskussion.

C.1. Svar på frågorna: vem och vad

För att kunna besvara frågan om vem som har avgjort Svenska kyrkans ställningstagande ifråga om utförsäkringarna är det nödvändigt att skilja på tre olika delar av den process som går under samlingsbegreppet Påskuppet mot utförsäkringarna:

- diakonernas upprop och namninsamling som pågick till den 15 mars,
- Charlotte Thérèse Björnströms uppprop, som kulminerade på Annandag påsk, och
- Sveriges Kristna Råds och biskopsmötets ställningstaganden.

Alla tre har i medierna kallats Påskuppet, antingen tillsammans eller som flera olika upprop. Det ska dock understrykas att Charlotte Thérèse Björnströms kampanj är den del av processen som har använt sig av namnet Påskuppet. På samma sätt som hela uppuppet har bestått av olika delprocesser finns det flera möjliga svar på vem eller vilka som har haft avgörandet i sin hand. Vad som kan konstateras är att de diakoner som tog initiativ till uppuppet har tagit ställning åt kyrkan genom att säga att socialpolitiken är orättfärdig. Samtidigt förelåg formella beslut i form av Sveriges Kristna Råds öppna brev till regeringen och biskopsmötets beslut att stödja deras krav. Det bästa svaret är nog att säga att avgörandet har varit delat.

Så till frågan om vad som avgör. Och det snabba och enkla svaret är omfattningen. Ärkebiskopen bekräftade i Gomorronsoffan den 11 mars att det som hade fått Sveriges Kristna Råd att gå ut med sitt öppna brev var just att kritiken mot sjukförsäkringssystemet var så omfattande. Följdfrågan blir då vilka faktorer som gjorde att protesterna kom att engagera så många människor. De faktorer som avgör omfattningen av en process som Påskuppropet 2011 är tillgången till effektiva redskap och att människor känner tillräcklig motivation för att vilja arbeta målmedvetet för ändamålet.

C.2. Vem som avgör kyrkans ställningstagande

C.2.1. Vad Kyrkoordningen säger om vem som representerar kyrkan och om diakonuppdraget

Inledningen till Kyrkoordningens fjärde avdelning, om den nationella nivån, säger att: ”Svenska kyrkan på nationell nivå tar ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter i fråga om inomkyrklig normgivning, överprövning av beslut, gemensam information, utbildning, samråd samt ekumeniska relationer, internationell diakoni och mission. *Till uppgiften hör också att vara kyrkans röst utåt såväl i det svenska samhället som internationellt.*” Redan här uttalas alltså klart och tydligt att uppgiften att uttala sig offentligt för kyrkans räkning åligger den nationella nivån, dvs. ärkebiskopen, kyrkostyrelsen, biskopsmötet och andra kyrkliga organ på nationell nivå.

I kapitel 10 stadgas generellt om de olika nationella organ som finns inom Svenska kyrkan. Om kyrkostyrelsen stadgas att den ska stödja stiftens, ansvara för kyrkans arbete internationellt i fråga om utlandssvenskar och internationell mission, ekumeniska relationer med mera.⁴³ Det stadgas även om biskopsmötet att det ska samråda ”i frågor som rör biskoparnas uppdrag inom kyrkans vigningstjänst och tillsyn över biskoparnas verksamhet...”⁴⁴ I kapitel 12 och 13 stadgas närmare om dessa organ, där det bland annat sägs att ärkebiskopen är ordförande i kyrkostyrelsen samt ordförande och sammankallande i biskopsmötet.⁴⁵ Härutöver är bestämmelserna i Kyrkoordningen knapphändiga, och man får förutsätta att det ytterst ankommer på ärkebiskopen att vara ansiktet utåt, då detta ämbete motsvarar vad som i andra organisationer eller i företagsvärlden kallas styrelseordförande eller verkställande direktör.

⁴³ KO, Fjärde avdelningen, kap 10, 3 §.

⁴⁴ KO, Fjärde avdelningen, kap 10, 7 §.

⁴⁵ KO, Fjärde avdelningen, kap 12, 6 §, resp. kap 13 1-3 §§.

Diakonin anges redan i inledningen till andra avdelningen som en av församlingarnas grundläggande uppgifter vid sidan av gudstjänstfirande, undervisning och mission i syfte att ”människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. I inledningen till sjunde avdelningen, femte stycket, sägs om diakonen att hon eller han genom sin gärning är ”ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor. Uppgifterna varierar beroende på de lokala sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar. Uppdraget har en karitativ inriktning som också kan komma till uttryck exempelvis i undervisning. Varhelst det finns mänsklig nöd är det diakonens kallelse att ingripa och inspirera andra att ta ansvar.” Detta motsvarar väl innehållet i diakonernas vigningslöften, som finns med som bilaga. Om diakonämbetet stadgas särskilt i sjunde avdelningen, kapitel 32, men här stadgas endast om behörighet att utöva diakonuppdraget samt om diakonexamen, tystnadsplikt och förlust av behörighet till uppdraget. Vad som kan konstateras utifrån Kyrkoordningen är alltså att en diakon mycket väl kan uppmärksamma och ingripa mot social nöd och utsatthet, men att diakonens uppdrag först och främst ska utövas lokalt. Diakonin är en uppgift för församlingarna. Uppgiften att uttala sig för kyrkans räkning i större omfattning är den nationella nivåns och ytterst ärkebiskopens uppgift. Det ska också noteras att Kyrkoordningen inte nämner den profetiska diakonin eller talar om en politisk eller profetisk aspekt på det diakonala arbetet. Profetisk diakoni är, som påvisats i avsnitt A.3., ett begrepp som med tiden har vunnit hävd som en roll för kyrkan och diakonin att spela i samhället. Men den saknar alltså formell grund i vår kyrkoordning.

Så frågan om representation. Alla som tillhör Svenska kyrkan representerar kyrkan i någon mening. Varje döpt människa är kallad att representera den kristna tron i ord och handling. Den som är anställd av kyrkan och insatt i dess vigningstjänst representerar tron i än större bemärkelse. Det särskilda uppdraget, synliggjort genom kragen, ger ett ansvar och en makt att forma bilden utåt av vad kristendomen och kyrkan är genom vad man säger och gör. En privatperson som bildar opinion representerar bara sig själv och sina egna åsikter. Bär man en organisations eller ett partis logotyp representerar man ett högre ändamål eller en ideologi. Om sedan vederbörande har präst- eller diakonkrage representerar hon eller han så mycket mera. Man representerar en yrkeskår, ett trossamfund, en religion och ytterst Gud. Man formar aktivt bilden av kyrkan och drar in kyrkan i en diskussion och en debatt som – som i fallet Påskuppropet – kan bli mycket omfattande. Man kan dock konstatera att diakoni anges i Kyrkoordningen som en omistlig del av kyrkans verksamhet och att så kallad profetisk

diakoni är ett väletablerat begrepp inom åtminstone de lutherska kyrkorna i världen. Till detta ska läggas diakonlöftena, som enskilda diakoner har att stödja sig på i sitt arbete.

C.2.2. Besluts- och dialoganalys

Ett beslut behöver inte vara ett formellt fattat och protokollfört beslut i exempelvis en styrelse. Varje gång en människa handlar på ett visst sätt har handlandet föregåtts av ett individuellt beslut. Individen bestämmer sig för att göra något och gör det sedan. Detta innebär att en process som Påskuppropet 2011 inbegriper många människors och många gruppers beslutsfattande. Olika individers och gruppers påverkan på varandra blir synnerligen intressant att kartlägga. Jag kommer därför att ordna det beslutsfattande som har förekommit ifråga om utförsäkringarna hierarkiskt och kronologiskt enligt en kedja av orsak och verkan enligt logiken att ett beslut leder till ett annat. Detta i syfte att belysa vilka beslut som har fattats som följd av andra från de första initiativen i mitten av januari 2011.

Marie Larsson

1. beslutar att publicera sin appell i Svensk kyrkotidning
 - 1.1. Marie Larsson och Rosita Borum-Halvars beslutar att ta initiativ till namninsamlingar i syfte att skicka namnen med Sveriges biskopar till biskopsmötet
 - 1.1.1. Svenska kyrkans biskopar beslutar att stödja Sveriges Kristna Råds öppna brev

Charlotte Thérèse Björnström

2. beslutar att kicka sitt öppna brev till Sveriges Kristna Råd
 - 2.1. Sveriges Kristna Råds presidium beslutar att utreda frågan om de utförsäkrade
 - 2.1.1. Sveriges Kristna Råds styrelse beslutar att publicera sitt öppna brev till regeringen
3. beslutar att starta Facebooksidan Påskuppror mot utförsäkringarna
 - 3.1. lokala grupper av kyrkligt anställda, frivilliga och andra beslutar att organisera manifestationer i sina städer
4. beslutar att starta namninsamlingar.

Det ska tilläggas att denna uppställning enbart visar vad som har varit synligt utåt. Vad som därutöver har motiverat besluten framgår inte.

Frågan om mandat att agera aktualiserar också relationen mellan topp och bas i en organisation. Det är lätt att tänka sig att människor i ledande position kan känna sig besvärade av att fotfolket går ut och protesterar högljutt. Jag har redan tagit upp frågan om vad man som kyrkligt vigd ämbetsbärare representerar. Vid ett första påseende får man lätt intrycket att kyrkans ledning, specifikt ärkebiskopen, har låtit diakonerna och andra engagerade i detta påskupprop sätta agendan, fatta beslut om hur kyrkan bör agera – och agera. Jag kommer därför att upprepa uttalanden från bas respektive topp i svensk kristenhet för att se hur de så att säga svarar varandra. Jag har försökt para ihop dem efter innehåll och vem som på något sätt tilltalas.

Charlotte Thérèse Björnström: ”Var är kyrkorna när ansvariga politiker ljuger...?”

Sveriges Kristna Råd: ”Vi måste kunna ge uthärdliga livsvillkor.”

Marie Larsson: ”Jag önskar att Svenska kyrkan tar sitt profetiska ansvar...”

Anders Wejryd: ”Det är frågan om man kan klaga och bli hörd eller inte.”

Rosita Borum-Halvars: ”...man måste agera också.”

Lennart Molin: ”Ta det som en spark i baken och agera utifrån det. Annars kommer vi tillbaka!”

Charlotte Thérèse Björnström: ”Det är politiskt eftersom det är en politisk fråga som politiker måste besluta om.”

Anders Wejryd: ”Det är inte kyrkans sak att snickra ihop politiska system.”

Vad som kan konstateras är att man säger ungefär samma saker. Detta tyder på en bred samsyn bland såväl Svenska kyrkans fältarbetare och ledning som svensk kristenhet i övrigt kring frågan om utförsäkringarna. Om en sådan samstämmighet har funnits redan i utgångsläget blev det offentliga ställningstagandet bara en formell bekräftelse på en åsikt som redan var utbredd hos alla inblandade.

Man kan också välja att se beslutsfattandet som en slags dialog istället för att se det hierarkiskt. Istället för att ställa upp besluten som orsak och verkan kan man ställa upp dem som fråga och svar:

➤ hierarkisk uppställning;

1. initiativ (orsak)

1.1. beslut (verkan)

➤ dialogisk uppställning; initiativ (fråga) → ← beslut (svar).

Vilket man väljer gör en avgörande skillnad på vem som har haft den avgörande makten över kyrkans ställningstagande ifråga om utförsäkringarna. Med ett hierarkiskt synsätt ligger makten hos basen, men väljer man ett dialogiskt är makten delad mellan basen och toppen.

C.3. Vad som avgör kyrkans ställningstagande

Tillgången till nätverk och tillgången till effektiva kommunikationskanaler är avgörande för varje rörelses omfattning. Jag kommer därför att se närmare på Svenska kyrkans struktur och försöka jämföra den med den typ av nätverksorganisation som jag uppfattar att Påskuppropet 2011 var (och delvis fortfarande är eftersom många av de engagerade fortfarande har kontakt och arbetar vidare med frågorna). Motivation är också en viktig faktor som jag berör kort under en egen rubrik. Jag börjar dock med att kort beskriva Svenska kyrkans organisationshistoria.

Svenska kyrkan har som organisation genomgått stora förändringar under de senaste tvåhundra åren, förändringar som i stort har följt förändringarna i samhället i övrigt. Efter att sedan reformationen ha varit en helt integrerad del av statsapparaten har kyrkans administration sakta skilt ut sig från statens. Parallellt med detta har demokratiseringen av det svenska samhället medfört att också kyrkan har fått ett ökande lekmannainflytande. På lokalplanet har lekmanamedverkan och lekmannainflytande i högre eller mindre grad funnits alltsedan den kristna kyrkans etablering i Norden på 1100-talet. Men på nationell nivå instiftades kyrkomötet som ledande organ på 1860-talet, med etthundra ledamöter varav hälften var lekmän. Med tiden kom kyrkomötet att få större befogenheter och högre andel lekmän, och med den kyrkoordning som gäller från millennieskiftet är det kyrkomötet som ensamt är Svenska kyrkans högsta beslutande organ, och inte som tidigare parallellt med Sveriges riksdag. Kyrkomötet har också idag endast lekmanaledamöter. Denna utveckling har dock lett till att kyrkans organisation och administration är byggd med staten som mall, och man uppträder som en statlig myndighet. Till detta skall läggas att de folkrörelser och det föreningsliv som växte fram i Sverige under samma period gav upphov till svenskkyrkliga sammanslutningar kring församlingsvård, musikliv och andra verksamheter som idag samordnas på stiftsnivå. Vissa mer informella grupperingar, såsom biskopsmötet, har permanentats. Allt detta har givit Svenska kyrkan en ganska blandad strukturbild med ett ”skal” i form av stiftsindelning och ämbetshierarki i arv från medeltid och reformation, en politisk uppbyggnad och administration formad efter den svenska staten och en kringverksamhet av folkrörelsekaraktär.⁴⁶ Svenska kyrkan kan alltså vid ett första påseende verka vara en stel och gammalmodig organisation, men ser man närmare på hur Svenska kyrkan är uppbyggd finner man dels att den har utvecklats i takt med samhällsutvecklingen

⁴⁶ Kyrkans liv – en introduktion till kyrkovetenskapen, ss 97-122D

och dels att den inom sig rymmer många olika arbetsformer som väl klarar att möta den nya – kallad postmoderna – tidens utmaningar.

För att kunna sprida sitt budskap behöver man tillgång till nätverk, det vill säga andra människor som har kontakt med varandra genom släktskap, vänskap eller yrkesgemenskap. Låt oss försöka definiera och beskriva vad ett nätverk är. I sin bok Informationsåldern, som har kommit att bli något av ett standardverk för kunskap om nätverkssamhället, skriver Manuel Castells att nätverken ”...är våra samhällens nya sociala morfologi...” och att ”...ny informationsteknologi [utgör] den materiella grunden för dess genomträngande expansion till hela samhällsstrukturen”. Vidare skriver han:

...denna nätverkslogik leder till en social bestämning på ett högre plan än det där specifika samhällsintressen uttrycks genom nätverken – flödenas makt är starkare än maktens flöden. Närvaro eller frånvaro i nätverket och ett nätverks dynamik i förhållande till andra är avgörande orsaker till dominans och förändring i vårt samhälle, ett som vi därför med rätta kan kalla nätverkssamhället...⁴⁷

Ett nätverk definierar han på följande sätt: ”Ett nätverk är ett antal förenade noder. En nod är den punkt där en kurva skär in i sig själv. Vad sedan noden är mer konkret beror av vad slags nätverk vi talar om.” ”Nätverk”, skriver Castells, ”är öppna strukturer med förmåga att expandera utan gräns och integrera nya noder så länge dessa kan kommunicera inom nätverket...” Och: ”Konvergensen mellan social utveckling och informationsteknologi har skapat en ny materiell grund för utförandet av aktiviteter i hela samhällsstrukturen.” En materiell grund som ”...präglar de dominerande samhällsprocesserna och formar... själva samhällsstrukturen.” Vad händer då när mer traditionella organisationer i form av Svenska kyrkan och Sveriges Kristna Råd möter Påskuppropet som nätverksorganisation? Ser vi på dem som stereotyper framträder lätt bilden av en koloss fångad i en gräsbrand. Men ser vi till hur de faktiskt fungerar, och, i synnerhet, till vilka som har kontakt med vilka och ingår i vilka nätverk i utgångsläget kan vi konstatera ett par intressanta saker.

För det första är det stora nätverket i sammanhanget naturligtvis Svenska kyrkan själv, som har cirka 6,5 miljoner medlemmar. Inom detta nätverk finns dess stift, församlingar och anställda. Startas en diskussion i en del av detta enorma nätverk är möjligheten stor att det blir ett samtalsämne vid kaffeborden i många församlingshem och pastorsexpeditioner. Till detta stora nätverk räknar vi självklart också ärkebiskopen och alla andra biskopar, men även

⁴⁷ Castells, Informationsåldern – ekonomi, samhälle och struktur, band I, s 471.

debattören Helle Klein. Den sistnämnda är chefredaktör för Seglora smedja, en andlig tankesmedja knuten till Sofia församling i Stockholm där Helle Klein är anställd som präst. Det var för övrigt också Sofia församling som uppmärksammades för att ha anställt en imam för att arbeta med ungdomar på ungdomsgården Fryshuset. Som före detta socialdemokratisk ledarskribent och politisk redaktör är också Helle Klein en fortsatt stark och tydlig röst i svensk samhällsdebatt. Lägg till detta den samlade svenska kristenheten genom Sveriges Kristna Råd. Charlotte Thérèse Björnström är katolik och därmed knuten till Stockholms katolska stift. Svenska kyrkans ärkebiskop Anders Wejryd var vid tillfället ordförande i Sveriges Kristna Råd och kom därmed att hantera såväl diakonernas appell som Charlotte Thérèse Björnströms upprop – samt var den som efter Sveriges Kristna Råds offentliggörande av sitt öppna brev var den som satt i Gomorronsoffan och förklarade varför man hade gjort detta.

För det andra utgör Svenska kyrkans diakoner ett eget yrkeskollegium, och har som sådant sina egna yrkesspecifika fora och inomkyrkliga kontaktkanaler. Detsamma gäller alla andra kyrkliga yrkesgrupper. Diakonerna har också genom sitt arbete lokala kontaktnät bestående av enskilda som lever under de omständigheter man protesterar mot – och av en stor mängd frivilliga som kan sympatisera och arbeta för ändamålet.

För det tredje har alla de mest tongivande debattörer som antingen har lovordat eller kritiserat Påskuppropet också beskrivit sig själva som kristna, vilket mer eller mindre tydligt sätter in även dem i detta stora nätverk, som naturligtvis inte är enhetligt, men som hålls samman av en i stora delar gemensam bekännelse och/eller en gemensam kyrkotillhörighet. Grundförutsättningarna var därför goda för att snabbt nå många människor som kunde göra skillnad med ett budskap om en kristet motiverad kritik mot sjukförsäkringssystemet.

Vilka svagheter har då en snabbt framväxande nätverksorganisation jämfört med en mer fast etablerad organisation? Ett exempel är kontrollen. Ingen förefaller exempelvis ha vetat exakt hur många manifestationer som genomfördes på annandagen. Antalet har i medierna angetts till allt ifrån 30 till 50 – eller ända upp till 60. Aftonbladet angav antalet orter till 29 och hade även en lista på dessa.⁴⁸ Inte ens initiativtagaren själv, Charlotte Thérèse Björnström, har vetat svaret, vilket hon avslöjade i intervjun i *Upplandsnytt* den 24 april. Så sent som dagen innan var oklarheten stor även bland de engagerade själva. Kontrollen över informationsspridningen förefaller också ha varit bristfällig, vilket märks på att medierna inte har haft klarhet i vem som har gjort vad under processens gång. Vissa medier har angett

⁴⁸ *Tusentals i demonstrationer mot sjukreglerna*. Aftonbladets webbtidning den 25 april 2011.

Sveriges Kristna Råd som initiativtagare och att rådet hade valt att kalla det Påskuppropet, samt att rådets öppna brev var startskottet till hela kampanjen.⁴⁹ Inget av dessa påståenden stämmer. Charlotte Thérèse Björnström försökte korrigera vissa missförstånd i sin gästkrönika på Seglora smedjas webbsida den 23 mars. Hade det funnits en central samordning, så som det fanns under Påskuppropet 2005 då Sveriges Kristna Råd var initiativtagare och drivkraft, hade man enkelt kunnat registrera vilka som genomförde manifestationer och snabbt kunnat få ut korrektioner till medierna. Planering, kontroll och dokumentering är saker som lätt blir lidande när man bara låter vem som helst fritt agera i rörelsens namn och det saknas ett centralt kansli. Samtidigt ska det sägas att alla manifestationer förefaller ha genomförts efter i stort sett samma mönster och utan partipolitiska yttringar. Detta kan måhända tillskrivas att just diakoner har utgjort kärntruppen och att alla inblandade har haft samma syfte och känt samma angelägenhet att göra ett värdigt men tydligt ställningstagande.

Ser man sedan till nätverksstrukturens styrkor är det just förmågan till snabb tillväxt och snabb anpassning till förändrade förhållanden som är de främsta styrkorna. Enkelheten i att ansluta nya medlemmar, eller noder, som Castells kallar de människor eller andra enheter som ingår i nätverket, gör att det enda som krävs för att komma med är att man arbetar mot samma mål och vill åstadkomma någonting snabbt. Nätverksmodellen är ingenting för den som vill ta tid på sig och utreda saker. Nätverkets styrka är tillväxtpotentialen och aktionskraften. Snabbt, effektivt, synligt. Stora organisationers inre struktur, administration och beslutsordningar syns inte utåt, medan vassa, tydliga och aktiva nätverk gör allting i det offentliga eftersom det är just det offentliga genomslaget man vill ha för att få fram det man vill ha sagt.

På det flygblad som delades ut i Lund beskrevs Påskuppropet som en partipolitiskt och konfessionellt obunden gräsrotsrörelse. Vad man kan säga är att Påskuppropet visserligen arbetade som en gräsrotsrörelse och att man klarade av att hålla fritt från uppenbara partipolitiska yttringar, men den konfessionella obundenheten kan problematiseras så till vida att kristna organisationer och specifikt Svenska kyrkan var indragen i processen på ett sådant sätt att Påskuppropet ändå var en kyrklig kampanj. Man använde sig av redan existerande strukturer och fora inom Svenska kyrkan och svensk kristenhet, och de kyrkligt anställda diakoner, präster och biskopar som deltog gjorde det inte som privatpersoner utan i sina yrkesroller.

⁴⁹ Ovanstående artikel ur Aftonbladet enligt not 49 respektive Göteborgspostens och Dagens Nyheters webbtidningar den 25 april 2011: *500 protesterade mot utförsäkring* respektive *Många i protest mot dålig sjukpeng*.

I dagens samhälle kan Internets betydelse för informationsspridning och kommunikation heller inte överskattas. Kommer en tändande gnista till en lättantändlig massa blir Internet lätt bensinen på lågorna. Detta visar inte minst den snabba utvecklingen i arabvärlden under sommaren 2011, då befolkningarna i land efter land reste sig mot sina diktatoriska härskare efter Mubarakregimens fall i Egypten. Som vi har sett hade Facebook stor betydelse för informationsspridning även i fallet Påskuppropet 2011. Facebook är en social plattform med i skrivande stund 4,4 miljoner svenska användare, vilket kan jämföras med att Sverige har en befolkning på ca nio miljoner och Svenska kyrkan ett medlemstal på 6,5 miljoner. Hälften av de svenska Facebookanvändarna loggar in i snitt två gånger om dagen.

C.3.1. Motivationsanalys

Vilka motiv har de olika aktörerna i Påskuppropet 2011 haft för sina engagemang? Utifrån det som har sagts och gjorts under processens gång skulle man grovt kunna teckna upp tre olika motivationer avseende utgångspunkt och vad man ville åstadkomma:

1. ideologisk motivation – här finner vi en allmän kritik mot alliansregeringen, ett fokus på den förda politiken och att man vill göra stora offentliga manifestationer, ett politiskt Påskupprop,
2. karitativ motivation – utgångspunkten här är att man har sett en ökande nöd i samhället, att man vill skapa uppmärksamhet kring de utförsäkrades situation och synliggöra dem, ett medmänskligt Påskupprop,
3. dialogisk motivation – man vill lyfta frågan utifrån de omfattande reaktionerna och protesterna, man vill få till stånd en dialog med makthavarna men vara tydliga med att man inte tar på sig att diktera politiken, och man vill inte kalla det hela ett Påskupprop.

Till den första gruppen hör helt klart Charlotte Thérèse Björnström och även Helle Klein. Även om den senare har varit tydlig med att det inte har varit fråga om partipolitik så gör hennes bakgrund som socialdemokratisk debattör att hon hamnar här. Många av de ickekyrkliga som var aktiva kan säkerligen föras hit. Till den andra gruppen hör Svenska kyrkans diakoner och frivilligarbetare som reagerade utifrån vad de såg och mötte i sitt

vardagliga arbete. Till den sista gruppen hör ärkebiskopen och Sveriges Kristna Råd, som inte direkt engagerade sig i uppropet men tog initiativ till diskussion med regeringen och ställde upp specifika krav på vad man såg som nödvändiga förändringar. Det ska självfallet sägas att en sådan här uppställning blir missvisande såtillvida att enskilda kan ha känt sig motiverade att engagera sig på fler än ett sätt, men detta är de motiv jag kan skönja i det jag har hört och läst under mitt arbete.

C.4. Avslutande diskussion

De frågeställningar jag formulerade under Syfte var *hur* en samhällsfråga hamnar på Svenska kyrkans agenda samt *vem* och *vad* som avgör kyrkans ställningstagande i denna fråga. Avgränsningarna för mitt arbete var skeendet mellan januari och Annandag påsk 2011 då det som kallades Påskuppropet mot utförsäkringarna pågick. Jag har huvudsakligen använt mig av medierapporteringen för redovisningen, och jag har analyserat materialet efter strukturella faktorer, beslutsfattande, dialog/samtal och så vidare.

Det krävs tre saker för att en brand ska uppstå; bränsle, syre och värme. Bränslet fanns i form av ett utbrett missnöje mot alliansregeringens sjukförsäkringspolitik och starka reaktioner mot effekterna av den. Syret fanns i form av redskap att agera genom; redan etablerade nätverk och strukturer som låg redo att tas i bruk – och redan hade tagits i bruk tidigare för liknande ändamål. Värmen, eller den tändande gnistan, kom i januari 2011 i form av två enskilda initiativ till en kristen eller kyrklig kampanj inspirerad av Påskuppropet 2005.

Hur kom då frågan om utförsäkringarna upp på Svenska kyrkans agenda? Svaret är att den redan fanns där. Inte så att den kanske behandlades i kyrkostyrelse eller andra organ på nationell nivå. Men man arbetade med frågan på ”markplanet” långt innan vintern 2010-2011. Eftersom jag arbetar med Påskuppropet 2011 som exempel är kanske inte svaren generellt giltiga, men belyser samtidigt ett skede där Svenska kyrkans roll som samhällsaktör blev högaktuell. När jag började arbeta med min uppsats hade jag intrycket att diakonerna och andra på fältet hade tagit ett unikt initiativ som ställde kyrkans ledning inför ett fullbordat faktum; någon hade tagit ställning åt kyrkan och nu återstod för ärkebiskopen och andra i ledande ställning att förhålla sig till detta ställningstagande. Jag såg en skillnad i diakonernas engagerade tal om att ställa upp för den svage och ärkebiskopens tal om dialog. Men som min analys har visat hade de samma budskap, om än kanske i olika tonlägen.

Var då saken redan avgjord innan uppropet startade? Jag har i analysen fört ett resonemang kring representation och att man som enskild medarbetare kan ta ställning i namn av det man representerar, så att exempelvis en företrädare för kyrkan genom ett offentligt uttalande skapar en bild av vad kyrkan står för och anser. Om detta uttalande sedan inte tillbakavisas av en högre instans måste uttalandet anses giltigt. Vad de högre nivåerna inom Svenska kyrkan och övrig svensk kristenhet i form av Sveriges Kristna Råd har gjort är att efter påstötningar utrett situationen och sedan gjort ett officiellt ställningstagande, ett besked till landets makthavare.

Jag vill också återföra uppmärksamheten till det faktum att man genom hela Påskuppropet, trots dess snabba förlopp och trots dess decentraliserade struktur, förmådde hålla samma budskap och samma tydlighet rakt igenom. I synnerhet gäller detta hävdandet av att det inte var fråga om partipolitik. Manifestationerna på Annandag påsk genomfördes enligt i stort sett samma modell i hela landet. Detta kan inte förklaras på något annat sätt än att man, trots sin lösa organisation, kände mycket starkt att man arbetade mot samma mål och att man hade en fast etablerad struktur att luta sig mot – Svenska kyrkans.

Om jag till slut ska våga göra en definition av vad Påskuppropet 2011 var, skulle jag vilja säga att Påskuppropet 2011 var en nätverksrörelse som tog etablerade verktyg i bruk för att bilda opinion och protestera i en för många människor inom och utanför kyrkan angelägen samhällsfråga.

D. Källförteckning

Bexell, Olof och Hellström, Jan Arvid, Svenska kyrkan, i Borgehammar, Stephan (red.) (2003) *Kyrkans liv – introduktion till kyrkovetenskapen*, ss 97-122D. Tredje förkortade upplagan. Uppsala, Uppsala universitet, Teologiska institutionen. ISBN 91-631-1240-X.

Björnström, Charlotte Thérèse, *Påskupprop mot utförsäkringar*. Webbartikel i Tro och Politikets webbtidning 2011-02-07. Webbadress: <http://troochpolitik.se/?p=719>. Hela texten finns på: <http://katolskakyrkan.blogspot.com/2011/01/stoppa-utforsakringarna.html>

Blennberger, Erik och Hansson, Mats J (2008), *Diakoni – tolkning, historik, praktik*. Stockholm: Verbum förlag. ISBN 978-91-526-3223-9

Böttcher, Reinhard (red.) (2002), *Prophetic Diakonia: "For the Healing of the World"*. *Report of Consultation November 2002, Johannesburg, South Africa*. Genève: Lutherska världsförbundet.

Castells, Manuel (1998) *Informationsåldern. Ekonomi, samhälle och kultur. Band I: Nätverkssamhällets framväxt*. Göteborg, Bokförlaget Daidalos. ISBN 91-7173-114-8.

Det finns bara ett Påskupprop... men det är inte så bara! Krönika av Charlotte Thérèse Björnström Seglora smedjas webbsida 2011-03-23. Webbadress: <http://seglorasmedja.se/post8163/det-finns-bara-ett-paskupprop-men-det-ar-inte-sa-bara/>

Hjalmarsson, Elisabeth (red.) (2009) *Nya möjligheter – Svenska kyrkans sociala roll i 2000-talets Sverige*. Svenska kyrkan 2009. Artikelnummer: 1409002.

I morgon demonstrerar jag mot mitt eget parti. Daniel Giertz' blogg den 24 april 2011. Webbadress: <http://danielgiertz.blogspot.com>

Kyrkoordning för Svenska kyrkan (2010) Stockholm, Verbum förlag. ISBN 978-526-3307-6.

Kristen och politiskt högerinriktad - hur går det ihop? Artikel av Charlotte Thérèse Björnström på Newsmill 2010-07-04. Webbaddress: <http://newsmill.se/artikel/2010/07/04/kristen-och-politiskt-h-gerinriktad-hur-g-r-det-ihop>

Larsson, Marie (2011). *Appell till Svenska kyrkans biskopar och församlingar*. Svensk kyrkotidning nr 1/2011.

Manifestation över hela landet mot inhumana utförsäkringar. Webbartikel på Kyrkans tidnings webbtidning 2011-04-25. Webbaddress: <http://www.kyrkanstidning.se/node/16358>

Ministern delar inte kyrkans bild av de utsatta. Webbartikel på tidningen Dagens webbtidning 2011-04-05. Webbaddress: <http://www.dagen.se/dagen/article.aspx?id=255233>

Molin, Lennart (2005). *Påskuppropet för humanare flyktingpolitik*. [Webbartikel] Ort: Sveriges Kristna Råd. Webbaddress: http://www.skr.org/verksamhet/ekumeniskdiakonikyrka_samhalle/migrationochintegration/paskuppropet/artikelompaskuppropet.4.a93995105f257d84680004140.html

Många i protest mot dålig sjukpeng. Webbartikel i Dagens Nyheters webbtidning 2011-04-25. Webbaddress: <http://www.dn.se/nyheter/politik/manga-i-protest-mot-dalig-sjukpeng>

Nu tar hon strid för de utförsäkrade. Webbartikel på Dalarnas tidningars webbsida 2011-01-28. Webbaddress: <http://www.dt.se/nyheter/rattvik/1.3060554-nu-tar-hon-strid-for-de-utforsakrade>

Nytt upprop från kyrkan. Radioinslag i P1 Morgon 2011-02-21. Tillgänglig via Sveriges Radios webbsida: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=4362736>

Om Jesus blocktillhörighet. Radioinslag i P1 Morgon 2011-02-24. Tillgänglig via Sveriges Radios webbsida: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=4366840>

Påskuppropet inom Svenska kyrkan. Intervju i SVT Gomorron 2011-03-11. Tillgänglig via SVT Play: http://svtplay.se/v/2355139/gomorron_sverige/paskuppropet_inom_svenska_kyrkan

Påskuppror mot utförsäkringarna. Facebooksida, webbadress: <http://www.facebook.com/?ref=home#!/paskupprop>

Rosita vågade säga ifrån. Intervju i Radio Dalarna 2011-04-08. Tillgänglig via Sveriges Radios webbsida: <http://sverigesradio.se/sida/arkiv.aspx?programid=2818&date=2010-04-08>

Ska kyrkan predika politik? Debatt i TV4 Nyhetsmorgon 2011-04-24. Tillgänglig via TV4 Play: http://www.tv4play.se/nyheter_och_debatt/nyhetsmorgon?title=ska_kyrkan_predika_politik&videoid=1610532

SKR avvaktar med beslut om upprop mot fattigdom. Webbartikel på Kyrkans tidnings webbsida 2011-02-23. Webbadress: <http://www.kyrkanstidning.se/node/16029>

Skriv på mot de omänskliga utförsäkringarna! Bloggen Ett hjärta rätt den 24 januari 2011
Webbadress: <http://ilsemarie.wordpress.com>

Teologen som drog igång uppropet: "Jag ser det som en medmänsklig fråga". Intervju i P4 Upplandsnytt 2011-04-24. Tillgänglig via P4 Upplandsnytt's webbsida: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=114&artikel=4471680>

Tusentals i demonstrationer mot sjukreglerna. Webbartikel i Aftonbladets webbtidning 2011-04-25. Webbadress: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article12931045.ab>

Tusentals stödjer idén om ett påskupprop. Webbartikel på Seglora smedjas webbsida 2011-02-18. Webbadress: <http://seglorasmedja.se/post7505/tusentals-stodjer-paskupprop/>

Vad väntar biskoparna på? Webbartikel på Seglora smedjas webbsida 2011-03-30.
Webbadress: <http://seglorasmedja.se/post8288/vad-vantar-biskoparna-pa/>

Ärkebiskop Wejryd svarar om SKR:s beslut. Webbartikel på Seglora smedjas webbsida 2011-03-10. Webbadress: <http://seglorasmedja.se/post7944/arkebiskop-wejryd-svarar-om-skrs-beslut/>

Är sjukförsäkringen en kyrklig fråga? Kenneth Nymans blogg 2011-04-25. Webbaddress: <http://kennethnyman.blogspot.com>

Öppet brev från SKR:s styrelse till regeringen om de utförsäkrades situation.

Pressmeddelande från Sveriges Kristna Råd 2011-03-10. Webbaddress: <http://www.skr.org/arkiv/pressarkiv/oppetbrevfranskrstyrelsetillregeringenomdeutforsakradessituation.5.57a5b5b812e52e4174680009208.html>

Översyn av sjukförsäkringen – förslag till förbättringar. Pressmeddelande på regeringens webbsida 2011-04-11. Webbaddress: <http://regeringen.se/sb/d/14405/a/166118>

500 protesterade mot utförsäkring. Webbartikel i Göteborgspostens webbtidning 2011-04-25. Webbaddress: <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.610108-500-protesterade-mot-utforsakring>

9000 namnunderskrifter mot sjukförsäkringsreglerna till riksdagen. Webbartikel på Kyrkans tidnings webbsida 2011-05-04. Webbaddress: <http://www.kyrkanstidning.se/node/16456>

E. Bilagor

- Bilaga 1: Diakonlöftena
- Bilaga 2: Utdrag ur Sveriges Kristna Råds styrelseprotokoll från den 10 mars 2011
- Bilaga 3: Utdrag ur biskopsmötets protokoll från den 23 mars 2011
- Bilaga 4: Flygblad från manifestationen i Lund
- Bilaga 5: Minnesanteckningar från deltagande observation vid manifestationen i Lund den 25 april 2011.

Bilaga 1: Diakonlöftena

En diakon skall

uppsöka, hjälpa och stödja dem som är i kroppslig och själslig nöd,
ge kristen fostran och undervisning i tron,
i församling och samhälle vara ett barmhärtighetens tecken
och i allt tjäna Kristus i sin nästa.

En diakon skall leva som Kristi tjänare
och hjälpa människor att gestalta Guds kärlek.

Diakonen skall försvara människors rätt,
stå på de förtrycktas sida
och uppmuntra och frigöra Guds folk till det som är gott,
så att Guds kärlek blir synlig i världen.

A.1.1 § 8

De utförsäkrades situation

Lennart Molin och Björn Cedersjö gav en utförlig bakgrund till det förslag till öppet brev till regeringen som styrelsen idag skall diskutera. Ett antal diakoner som arbetar med socialt arbete i församlingar har slagit larm om att de möter många människor som inte längre kan få sina basala behov tillgodosedda av myndigheterna, och dessa signaler har skickats både till Svenska kyrkans biskopsmöte och till SKR. Presidiet har därför gett kansliet i uppdrag att ta fram ett underlag för diskussion om de utförsäkrades situation (**bilaga**). Ett engagerat samtal följde, med målet att ta beslut om att från kyrkorna sända ett öppet brev till regeringen, och många förslag och synpunkter lämnades. Styrelsen gav därför presidiet i uppdrag att under lunchen bearbeta det framlagda förslaget till öppet brev, utifrån de synpunkter som framkommit under förmiddagens samtal.

Efter ajournering för lunchpaus återupptog styrelsen förhandlingarna och det nya förslaget till öppet brev presenterades (**bilaga**).

Beslut:

- att anta det öppna brevet till regeringen om de utförsäkrades situation enligt bilaga,
- att ge arbetsgruppen för ekumenisk diakoni i uppdrag att arbeta fram en skrift av "Detta vill vi-typ",
- att anordna en konferens om kyrkornas roll i socialpolitiken, *samt*
- att fortsätta och följa upp dialogen med regeringen och myndigheterna i utförsäkringsfrågan.

22 §

Aktuell debatt

Appell till Svenska kyrkans biskopar och församlingar angående sjukförsäkringen
(17 § 2011)

Vid biskopsmötet i januari anmäldes en appell till Svenska kyrkans biskopar och församlingar angående situationen för dem som faller ur sjukförsäkringssystemet.

Sedan dess har frågan fått stor uppmärksamhet och bland annat gett anledning till samtal med sjukförsäkringsministern och försäkringskassan samt funnits på kyrkostyrelsen dagordning.

Sveriges Kristna Råd beslutade den 10 mars att sända ett öppet brev till regeringen. Den 5 april kommer ett seminarium att genomföras i riksdagen. Manifestationer planeras till annandag påsk, den 25 april, och på något håll till påskdagen.

Biskoparna samtalade om de olika kontakter de haft i denna fråga. Namnlistor har samlats in på flera håll. Engagemanget är stort över landet. Biskoparna deltar på olika sätt beroende på vad som fungerar bäst i respektive stift.

Biskopsmötet beslutade

att enhälligt ansluta sig till det öppna brev till regeringen som SKR skrivit.

PÅSK UPPROPET

25 APRIL 14.00 PÅ STORTORGET

Den senaste tiden har diakoner och andra i kyrkan slagit larm om de katastrofala effekterna av utförsäkringspolitiken. Människor som enligt både läkare och arbetsförmedlare är för sjuka för att arbeta berövas ändå sin sjukpenning, inte sällan med förödande följder. Sveriges Kristna Råd skriver i ett öppet brev som Svenska kyrkan i Lund ställer sig bakom: *Vår bestämda uppfattning är att förändringar måste genomföras snabbt, för att undvika att familjer och enskilda drabbas av ekonomisk och social undergång.*

PÅSKUPPROPET MOT UTFÖRSÅKRINGAR är en partipolitiskt och konfessionellt obunden informell gräsrotsrörelse som skriver under på SKR:s krav. På onsdag påsk 25 april, planerar Påskuppropet mot utförsäkringar manifestationer mot utförsäkringarna på ett 50-tal platser i landet.

Svenska kyrkan i Lund och Påskuppropet bjuder in till en manifestation mot utförsäkringar på Stortorget där det blir tal, uppläsningar och musik. Efteråt tågar vi till Diakoncentralen, Råbygatan 18, för fika, samtal och idébank om hur man konkret går vidare för att värna människovärdet.

Talare

Nada Perlenberg, socialkurator på Diakoncentralen
Lars H Gustafsson, barnläkare
Seppo Isotalo, docent i socialpolitik

Litterära uppläsare

Hanna Nordenhök, Tuija Nieminen Kristofersson, Matti Kolmisoppi,
Cecilia Persson, Ghayath Almadhoun, Maria Küchen, Åsa Maria Kraft

Svenska kyrkan

Bilaga 5: Minnesanteckningar från deltagande observation vid manifestationen i Lund den 25 april 2011.

Ankom till Stortorget lite före 14.00 då det skulle börja. En scenvagn var placerad mot torgets östra sida. Under manifestationens gång var det folk från vagnen och över hela torget bort till Storgatan. Lite tunnare på vissa ställen men inte folktomt. En färgglad handgjord stor banderoll med texten PÅSKUPPROPET var uppsatt på ett skyddsgaller som var uppsatt kring ett gatuarbete nedanför/söder om scenvagnen (man la ny gatsten). Antalet manifestationer i hela landet angavs till 30-40. Manifestationen bestod i att ett antal talare och litterära uppläsare talade från scen.

Förste talare var Nada Perlenberg, socialkurator på Diakonicentralen i Lund. Därefter Lars H Gustavsson, en barnläkare som hade varit engagerad i arbetet med de apatiska flyktingbarnen som var på tal 2005 vid det Påskupprop som genomfördes av Sveriges Kristna Råd. I samspråk efteråt angav han för mig att ett femtiotal barn fortfarande befann sig i ett apatiskt tillstånd och att man inte kan manipulera barn att spela sjuka. Lars sa (från scen) att han hade arbetat på Rosengård och att den grupp barn som mår dåligt mår sämre. De apatiska barn som fanns 2005 finns kvar. Lars sa också att man måste ha respekt för svårigheten att genomföra nya system och att det inte handlade om partipolitik. Han avslutade med en uppmaning att lyssna på sjukvårdspersonalen.

Under manifestationens gång samtalande jag med bekanta i publiken och hälsade bland annat på diakoner jag kände och en blivande diakon jag känner som gick runt och samlade in namnunderskrifter. Jag skrev på. Senare kom en studiekamrat och fick min underskrift en andra gång. Hade de beting på antal namn? Jag försökte observera partisymboler, men de enda jag såg var en s-klistermärke på en rullstol samt en kille som gick runt och sålde Proletären för 20 kronor. I övrigt fanns inga politiska symboler alls. Mannen som satt i rullstolen talade med mig om hur fruktansvärt det hade blivit och sa att regeringen inte förstod vad de hade gjort.

Efter manifestationen var det samling på Diakonicentralen där det blev fika och samtal om hur man skulle gå vidare. Det sker en vandring genom Europa av psykiskt sjuka personer, och det föreslogs att detta kunde bli ämne för nästa upprop.

Jag stod upp och berättade om min uppsats och återgav vad jag hade hört ärkebiskopen säga i SVT Gomorron. Jag frågade hur många som kom och man svarade cirka 200. Jag frågade också hur manifestationen/uppropet i Lund hade organiserats, och svaret var via Facebook och lokalt genom en grupp. Diakonerna i Lund med omkrets har haft kontakt via e-post. Det är kyrkligt anställda och engagerade i hela landet som har genomfört alltsammans.

En politiker berättade för mig enskilt att det har funnits politiker närvarande men som privatpersoner eftersom man inte har velat skylta.

Docent Seppo Isotalo, som även talade på torget, menade att det var svårt att få politiker att engagera sig och att socialdemokraterna var sämst.